

Chambers



แบบเรียน
ของ
กระทรวงศึกษาธิการ
หนังสือชุดกวีนิพนธ์
เรื่อง

หัวใจนักรบ

ทศ. ๗๒.
๘๙๕.๙๑๒
๘๑๑๓๗
๒๔๙๓



215
1111

สมุดพิมพ์ ๕๐๐ กอ.



EB./d
๕๒. ๗๗,
242

กระทรวงศึกษาธิการ

แบบเรียนภาษาไทย

หนังสืออ่านก่อนนิพนธ์

บทละครพูด เรื่องหัวใจนักรบ

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖

พิมพ์ครั้งที่สาม ๑๐,๐๐๐ เล่ม

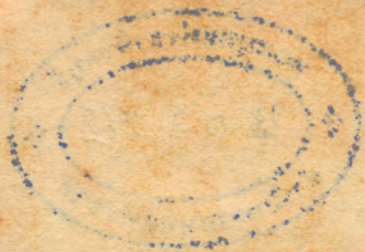
พ.ศ. ๒๔๘๓

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๕.๕๐ บาท

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา

ปากคลองบางลำพู น. พระนคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ



คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการเห็นว่า บทละครพูด ๓ ชุด เรื่อง หัวใจนักรบ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นบทประพันธ์อันดี สมควรพิมพ์ขึ้นเป็นแบบเรียน จึงได้ขอพระบรมราชานุญาตจัดพิมพ์ขึ้น

กองวิชาการ กรมสามัญศึกษาได้จัดพิมพ์ บทละคร เรื่องนี้ตามต้นฉบับพระราชนิพนธ์เดิม ขอให้ผู้ศึกษาเข้าใจว่า บัดนี้ได้มีประกาศพระบรมราชโองการ ให้ยกเลิกบรรดาศักดิ์แก่ผู้ยังมีชีวิตอยู่ และได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีให้ใช้สรรพนามคำรับคำปฏิบัติใหม่ แต่บทละครพูดเรื่องนี้ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้นานแล้ว จึงไม่ได้แก้ไขอย่างใด

กองวิชาการ กรมสามัญศึกษา

เลขห้อง แม่สอนเอก

เลขหมู่ ว.ย.ท.

895.912

81131

2493

เลขทะเบียน 62 ว. 013729 พบ

1878



Handwritten text, possibly a signature or date, located below the seal.

Handwritten text in the bottom right corner, possibly a date or location.

Handwritten text at the very bottom of the page, possibly a reference number or page number.

ตัวละคร

พวกเรา

พระภีรมย์วรากร นอกราชการชายประมาณ ๕๐ ปี

นายสวิง	อายุ ๑๘ ปี	} บุตรพระภีรมย์วรากร
นายสวาย	อายุ ๑๗ ปี	
นายสวัสดิ์	อายุ ๑๖ ปี	

นายกองโท พระยาวิสฺตรสงคราม สมุหเทศาภิบาล ผู้สำเร็จราชการ
มณฑลหัตถ์คินบุรี ผู้บังคับการเสนาหัตถ์คินบุรี

นายหมวดโท หลวงมณีนวราชบุรี นายอำเภอเมืองมณฑลบุรี ผู้บังคับ
หมวดที่ ๑ กองร้อยมณฑลบุรี (ภายหลังเป็นผู้บังคับกอง)

นายหมวดตรี อิน ผู้ช่วยราชการเมืองมณฑลบุรี ผู้บังคับหมวดที่ ๒ ของ
ร้อยมณฑลบุรี

นายหมู่เอก หลวงมนธรรมบริหาร ผู้พิพากษาศาลเมืองมณฑลบุรี ประจำ
หมวดที่ ๑ กองร้อยมณฑลบุรี (ภายหลังเป็นผู้บังคับหมวด)

นายหมู่เอก เทพ คหบดี ประจำกองร้อยมณฑลบุรี

นายหมู่โท ชนรัตน์ แพทย์ แพทย์ประจำเมืองมณฑลบุรี

ราชบุรุษ นายสกลใจ ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมมณฑลบุรี ผู้กำกับของ
ลูกเสือที่ ๑๑

นายหมื่น ^๑พร ^๒ผู้บังคับหมู่ที่ ๔ ^๓กองลูกเสือที่ ๑๑
 ลูกเสือโท ^๔คำ ^๕กองลูกเสือที่ ๑๑
 ร้อยเอก ^๖หลวงเรือตฤทธิรา ^๗ผู้บังคับกองร้อยที่ ๔ ^๘กรมทหารราบ
 ที่ ๒๘
 อ้ายสี่ ^๙ข้าวงพระภิรมย์วารากร

คนกลาง

นายชุ่มแบ่ง ^๑นักเรียนกฎหมาย ^๒พชของเนียรรยานชัยพระภิรมย์วารากร

พวกข้าศึก

^๑ผู้บังคับการทหารซำคัก
^๒ปลัดกรมทหารซำคัก
^๓ร้อยตรีกองทหารซำคัก
^๔นายทหารนักบินกองทหารซำคัก

หัวใจนกรบ

ชุดที่ ๑

ฉาก: ห้องรับแขกบ้านพระภิรมย์วรนคร ที่เมืองมณีบุรณเมืองพาล
หัสตินบุรี เป็นห้องในเรือนตึกอย่างเก่าๆ ด้านหลังมีประตูเปิดออก
ไปเฉลียง ต่อเฉลียงไปมีสวน ด้านขวามีหน้าต่าง ด้านซ้ายมีประตู
สำหรับเข้าไปภายในเรือน เครื่องตกแต่งมีเป็นโต๊ะเก้าอี้ต่างๆ กระจิน
ไม้สุตูปานโต โต๊ะตั้งกลาง เก้าอี้ล้อมโต๊ะและมีเก้าอี้ตั้งติดๆ กับฝา
ข้าง มีรูปถ่ายติดฝาเป็นรูปหมู่โดยมาก และมีรูปพระภิรมย์แต่งเต็มยศ
ข้าราชการพลเรือนชั้นอำมาตย์โท (หมายเหตุ ชายขวา คือชายขวาของ
ตัวละคร)

(เมื่อเปิดม่าน นายสวายกับนายสวัสดิ์เดินเข้ามาด้วยกันจากเฉลียง นาย
สวายแต่งตัวสวมกางเกงแพรกับเสื้อชั้นใน นายสวัสดิ์แต่งตัวสวมกางเกง
ขาสั้นสีดำอย่างลูกเสือ ใส่ถุงเท้ารองเท้าดำ ใส่เสื้อขาวแต่ภายในเสื้อขาวนั้น
มีเสื้อลูกเสือ และมีผ้าพันคอลูกเสือคาดพุงทับเข็มขัด ถือหม้อกระดาษ
อันหนึ่ง)

สวาย (จับแขนสวัสดิ์ไว้แล้วพูด) เกี่ยวก่อนรีบร้อนไปไหน
สวัสดิ์ ไปทำอะไรในห้างหน้อย (ทำท่าจะไป)
สวาย ไปขายน้ำกันเถยนะ เกี่ยวจะขายมากไป ขย่ำรำไร มาสิ
ถอกเสื้อสีน้ำ (ทำท่าจะเข้าไปลดกระดุมให้นายสวัสดิ์ แต่
นายสวัสดิ์ไม่ยอมให้ปลด)

สวัสดิ์
สววย

พทไซ่ ประเที้ยวเที้ยวเท่านั้นแหละ ออย่ายุ่งไปไหนออยเลย
ก็ทำไมจะต้องผัดค้วยเล่า (จับแขนสวัสดิ์ไว้ สวัสดิ์สลัด
แขนทั้งกันไปมา ท้อกระดาชตก สวัสดิ์กับสววยก้มลงเก็บ
พร้อมกันแย่งกันจนกระดาชขาด แลเห็นทวมวกลูกเสื่ออยู่
ในท่อ) อ้อ อย่างนั้นเอง

สวัสดิ์
สววย

ก็ยุ่งอย่างนั้นแหละ (ฉวยทวมวกได้ตั้งท่าจะวิ่งไปในเรือน)
(จับแขนไว้) อ้อ นี่แกแอบไปเป็นลูกเสื่อแล้วหรือ

สวัสดิ์

เป็นแล้วละ จะทำไมฉัน

สววย

กินจะต้องไปทำไมแกเดี่ยวน คอยคุณพ่อรับงานแกดีกว่า

สวัสดิ์

นั่นพสววยจะไปปากบอนอย่างนั้นหรือ

สววย

ฉันก็ต้องบอกให้คุณพ่อรู้สิ ว่าแกขี้ตั่นโอวาทของท่าน จำ
ไม่ได้หรือ ท่านว่าอยู่เร็วๆ นี้เอง ว่าท่านไม่ต้องการให้ลูก
ท่านไปเป็นลูกเสื่อลูกหมาอะไร

สวัสดิ์

คุณพ่อจะว่าอะไรๆ ก็ตามใจท่าน แต่ฉันเกิดมาเป็นลูก
ผู้ชายกับเขาชาติหนึ่งแล้ว ก็ไม่อยากจะเสียชาติ

สววย

เพราะฉะนั้นจึงไปเป็นลูกหมา อย่างนั้นหรือ

สวัสดิ์

(โกรธ) นี่แนพสววย พี่จะกำตัวฉันส่วนตัวอย่างไรๆ ก็
พอจะยอมยกโทษให้ แต่ถ้าฉันพทชลูกเสื่ออีกคำเดียว
ละก็ จะตอຍให้พันทกที่เดียว

สววย

ชะๆ ชะๆ เก่งจริงนะ

สวัสดี

อย่างไรๆ ฉันก็แข็งแรงกว่าพี่สาวายเป็นแน่ เพราะฉันใช้กำลังของฉันในทางที่ถูก ไม่มีมาใช้แต่ในทางทำหุ่่มเลย ชกชนเล่นสกปรก

สววย

(โกรธ) ทำไม ก็เล่นชกชนสกปรกอย่างไร

สวัสดี

เฮ้ยๆ เขารู้คอก่อน่า ไม่ต้องทำใจเสีย แอขไปนวิเนยอยู่ ที่ห้องอื่แก่นเสมอๆ แล้วจะไม่อ่อนแออย่างไร ฮะๆ ฮะๆ

สววย

พดยังทำอะไรไม่ว

สวัสดี

หรือระผกหักให้เป็นลกผชาย ฮะๆ มีแต่เขาหักกันทางลกเสื่อ หรือทหาร นพลววยให้อื่แก่นเป็นครุหักอะไรไม่ว ไทหนอยนื่ กำลังน้อยเลย ซโรคเอย เล่นพคยอลไม่ว ไหว ผกช้อม กำลังกายก็ไม่ว ไหว คณพื่อกพระนอเห็นซโรค ทั่วทั่ว ผกช้อมออกกำลังเสยทางหนงทางหาก

สววย

เอะ สวัสดีกัน กล้าหาญชาญชัยจริงนะ หรือเห็นตัวคิเพราะ เป็นลกเสื่อลกหมา

สวัสดี

บอกแล้วว่าไม่ให้คุดลกเสื่อ ขึ้นระคุดก (ตบหน้าสววย) นื่แน่ะ คนปากร้ายเขาคองทำอย่างนื่ คงหมักชน เคยวระว่าฉันทำข้างเคียว

สววย

เล่นระย่าอะไรไม่ว

สวัสดี

คงหมักชนสิ ทาไมเจ็บแปล่านะ

สววย

(ตั้งหมัดแล้วพคพลง) ข้าชบบอกกล่าวนะ

สวัสดิ์

ไม่ต้องพูด ต้อยกันดีกว่า (ต้อยกัน ลววยออกจะเขี้ยว)
(พระภริมย์วรากร กับหลวงมณูธรรมธราทร เดินเข้ามา
ด้วยกันจากเฉลียง พระภริมย์สวมกางเกงแพรใส่เสื้อก๊วยเฮง
หลวงมณูแต่งเครื่องเสื้อป่า)

พระภริมย์

เขี้ยว นั่นอะไร ต้อยกันออกยุ่ง เล็ก เล็กเกินไป (เด็ก
ทั้ง ๒ หุคต้อยกัน) นี่ต้อยกันทำไม อ้ายเล็กคงรังแก
พ่อกลางละซี เอ็งละอวกก็อย่างนั้นเสมอ เห็นว่าพี่เขยนคน
ชโรคละก็ข่มเหงได้ข่มเหงเอา

สวัสดิ์

พี่ลววยอยากมาปากจึกค่าผมก่อนนั้นขอรับ

พระภริมย์

ค่าว่าอะไร

สวัสดิ์

เขาค่าว่า—(นึกขื่นออกเลยชะงักไม่พูดต่อไป)

ลววย

(เห็นเป็นโอกาสเหมาะจึงชิงพูด) สวัสดิ์ก็แอบไปเป็นลูกเลื้อ
ขอรับ ผมว่าเขาคิดพอห้ามแล้วทำไมเขาขึ้นไปเป็น
เขาโกรธเขาก็ต้อยเอาผม

พระภริมย์

อ้อ อ้ายเล็ก นมึงแอบไปเป็นลูกเลื้อแล้วจริง ๆ หรือ

สวัสดิ์

ขอรับ

พระภริมย์

ถอดเสื้อออกให้ข้าคัทหรือ (นายสวัสดิ์ถอดเสื้อชั้นนอก)
เฮอ ไท่นลองแต่งขนให้ครบเครื่องทหรือ (นายสวัสดิ์
แต่งตัวอย่างลูกเลื้อบริบูรณ์) อ้อ ขอบอกลววย ๆ อยู่ก็ ๆ
ว่าไม่คี่ ขอขแต่งตัวเป็นอ้ายตัวในหนึ่งญุ่น (สวัสดิ์แลดู
ตาหลวงมณู หลวงมณูอดหัวเราะไม่ได้)

หลวงมณู

ผมก็เป็นตัวหนึ่งอยู่เหมือนกันหรือชอบ

พระภิรมย์

คุณหลวงกับชายลกผมเป็นคนละอย่าง คุณหลวงเป็นผู้ใหญ่
รู้จักผิดแลชอบก็แล้ว เมื่อจะชอบแต่งตัวเล่นอย่างไรก็แต่ง
ไว้ แต่อายนมนันทารกอยู่ในอกพอดอกแม่ มันยังไม่ควรจะ
ทำอวดครมามากไปกว่าผู้ใหญ่ มันรู้ยุคแล้วว่าผมไม่ชอบ
ให้ลกผมเป็นลกเสือ มันก็ขึ้นไปเป็น

หลวงมณู

ขอโทษเถอะชอบ ผมเห็นว่าในชั้นนี้คุณพระห้ามผิด การ
ที่ระห้ามสิ่งใดๆ ควรจะมีเหตุผลเพียงพอ การที่คุณพระ
ไม่ชอบลกเสือนั้นเพราะเหตุใด

พระภิรมย์

ข้อหนึ่งผมเห็นว่าไม่ควรจะให้เสียเวลาเรียนของเด็ก

หลวงมณู

การฝึกหัดหรือสั่งสอนส่วนทางวิชาลกเสือไม่ใ้ทำให้เสีย
เวลาเล่าเรียนเลยแม้แต่นาทีเดียว ไม่ทำให้เสียประโยชน์
ของเด็กเลยจนนึกเถียว ตรงกันข้าม เด็กที่เป็นลกเสือนั้น
เป็นผลทมิความรักที่ต่ำกว่าเด็กธรรมดาเป็นอันมาก

พระภิรมย์

นั่นเป็นความเห็นของคุณหลวง แต่ความเห็นของผมผิดกัน
ผมเห็นว่าการเป็นลกเสือไม่มอะไรนอกจากเลียงการเล่าเรียน
และชกชกนหิวร้างข้างแตกไปเท่านั้น

หลวงมณู

แต่ชกชกนหิวร้างข้างแตกผมเห็นว่าดีกว่าชกชกนอีกอย่างหนึ่ง
(นายสวัสดิ์คือนายสวายแล้วหัวเราะ) การชกชกนอย่างลกเสือนั้น
ทำให้เป็นคนแข็งแรง การชกชกนอีกอย่างหนึ่งนั้นมผล
ตรงกันข้าม การเป็นลกเสือทำให้เด็กรู้จักอดทน

พระภิรมย์ อ้อ ยิ่งนหรือชอชอขบ ฌมะไตทคคองกู (ไปทยิบแสม้ามา)
 ันแนะ ถ้าเอ็งออกทจนจริงอย่างคุณหลวงว่า เอ็งต้องไม่ร้อง
 เลยสิ ข้าจะลองความออกทจนของอ้ายลูกเสื่อให้เห็นจริง
 (เงื่อแสม้าจะต๋นายสวส์ดี)

หลวงมณู (จับมือพระภิรมย์) คุณพระ อย่างนั้นจะใช้ที่ไหนได้ (แย่ง
 แสม้าจากมือพระภิรมย์แล้วโยนไปเสื่อให้ไกล) ทำอย่างนั้นก็
 เสียผู้ใหญ่ไปสี่ชอชบ

พระภิรมย์ ันผมไม่ม้อ่านางเห็นเอลูกผมแล้วหรือ

หลวงมณู ชอนนไม่มีใครเดียงเลย แต่ผมอ่านางควจะใช้อ่านางแต่
 ในทางที่ถูก ที่เป็นยุติธรรม ตามฉะนนก็ทำให้ผนอยสน
 ความนบถอ

พระภิรมย์ ถ้าลูกผมสนความนบถอผมในครั้งน ก็เป็นเพวระมันเห็น
 คุณหลวงเข้ากับมันเท่านั้น

หลวงมณู ผมเสียใจที่คุณพระพูดเช่นนั้น ผมตั้งใจดีที่คุณพระจริง ๆ
 แต่เมื่อไม่เป็นที่พอใจแล้วก็เลิกกันที ฌมะพูดอะไรไปอีกก็
 เสียเวลา ผมต้องขอลาที

พระภิรมย์ อ้าว ๆ คุณหลวงอย่าโกรชสิควบ

หลวงมณู ผมไม่ได้โกรช เป็นแต่เสียใจเท่านั้น
 (ขณะนั้นได้ยินเสียงนกหวีดเข้าประชุมนายสวส์ดีทำท่าจะไป)

พระภิรมย์ อ้ายเล็ก ขำทามเป็นอันขาดไม่ให้เิ่งไป ไต่ยีนใหม่ (เสียง
นายพร นายหมู่ลูกเสื่อร้องตะโกนเรียกชื่อนายสวัสดิ์ นาย
สวัสดิ์ขยับจะไป) อ้ายเล็ก บอกว่าไม่ให้ไป

นายหมู่พร (ขึ้นมาที่เฉลียงกับลูกเสื่อโทนายคำ) สวัสดิ์
สวัสดิ์ (ระวังตรงแล้วขาน) อยู่

นายหมู่พร (เข้ามาในห้อง คำนับหลวงมยุ แล้วจึงพูดต่อไป) สวัสดิ์
เข้านกหวัดประชุมแกไม้ไต่ยีนหรือ

พระภิรมย์ ไต่ยีน แต่ฉันไม่ให้มันไปเอง

นายหมู่พร (คำนับ) ขอรับประทานโทษ ผมพุดกับนายสวัสดิ์(หันไปพุด
กับนายสวัสดิ์ต่อไป) แกไม้ไต่ยีนนกหวัดหรือ

พระภิรมย์ ฉนั้นนะเป็นพ่อนายสวัสดิ์ ฉนั้นห้ามเขาเองไม่ให้เขาไป เขา
เป็นลูกที่อยู่ในถ้อยคำพ่อ

นายหมู่พร (คำนับอีก) ผมขอเรียนซ้ำอีกว่า ผมพุดกับนายสวัสดิ์
(พุดกับสวัสดิ์) จะว่าอย่างไร

สวัสดิ์ ฉนั้นแหละฉนั้นมันตกอยู่ในที่ยาก ฉนั้นเองนะอยากไปจนตัวสั้น
แต่คุณพ่อท่านไม่ให้ไป

นายหมู่พร ขอรับประทานโทษเถิดขอรับ ที่คุณไม่ให้ไปเพราะอะไร

พระภิรมย์ ฉนั้นมีความจำเป็นอะไรอย่างที่จะคอยแก

นายหมู่พร ไม่จำเป็นเลย

พระภิรมย์ แกมีนายเหนือแกอีก หรือแกเป็นคนสูงสุด

นายหมูปูพร ผมนั้นเพียงผู้บังคับหมู่ที่ ๔ นายสุตใจเป็นผู้กำกับลูกเสือ
กองที่ ๑๑

พระภริมย์ ถ้าเช่นนั้นฉันขอพบนายสุตใจจะใดหรือไม่

นายหมูปูพร ใต้ชอรัย คำ

คำ (ที่เฉลียง) อยู่

นายหมูปูพร ไปเชิญคุณสุตใจมาทันที คุณพระให้เชิญ (คำวิ่งไป)

หลวงมหนู คุณเอาเถอะชอรัย เด็กที่เป็นลูกเสือเถอะ ทำทางมันคึกคักดี
อย่างนั้น

พระภริมย์ ชอ การวิ่งการเต้นมันเป็นธรรมดาของเด็ก เป็นของชอบ
อยู่แล้ว ผมไม่เห็นชอจรรย้อะไร

หลวงมหนู คุณพระบูตังใจแน่นอนเสียทีเดียวว่าจะไม่ยอมเห็นอะไรก็
ในส่วนลูกเสือ แม้แต่อย่างเดียวกัน

พระภริมย์ ผมไม่เคยชอบเด็กชนเลย ข้างที่ผมจะหัวเก่าผิดสมัยไป
ก็เห็นได้

(นายสุตใจ ผู้กำกับลูกเสือ เข้ามาจากเฉลียง คำตามมา
เพียงเฉลียงแล้วหยุดอยู่ที่นั่น นายสุตใจคำนับหลวงมหนู แล้ว
จึงถอดหมวกก้มหัวคำนับอีกที่หนึ่ง)

นายสุตใจ คุณพระให้หาผมหรือชอรัย

พระภริมย์ ฉนั้นให้ไปเชิญนายสุตใจมา เพาะจะถามขณูหาสักข้อหนึ่ง
ธรรมดาเนียมเด็กที่จะเป็นลูกเสือต้องไ้รับขณูญาติบิดาหรือ
ผู้ปกครองไม่ใช่หรือ

- นายสุตใจ ขอรบิ ถูกแล้ว
 พระภิรมย์ ถ้าเช่นนั้น ทำไมนายสุตใจจึงไ้รับนายสวัสดิ์ลูกฉันเข้าเป็น
 ลูกเลี้ยงโดยฉันไม่ไ้ก่อนญาติ
 นายสุตใจ ผมเข้าใจผิดไป นายสวัสดิ์ก็มายอกขอสมัครเป็นลูกเลี้ยง ผมก็
 เข้าใจว่าคงพระคงจะไ้ก่อนญาติแล้ว
 พระภิรมย์ ทำไมจึงเข้าใจใจเอาเองเช่นนั้น
 นายสุตใจ เพราะตั้งแต่ไ้มีลูกเลี้ยงมาผมยังไม่เคยพบสักรายเกี่ยวกับข้า
 หรือผู้ปกครองไม่เต็มใจให้เด็กเป็นลูกเลี้ยง ผมจึงเข้าใจว่า
 คงพระก็คงจะเหมือนคนอื่น
 พระภิรมย์ แต่ฉันไม่เหมือนคนอื่น ฉันมีสมองพอที่จะใช้ไ้ กิจอะไร
 ไ้เองบ้าง ไม่ต้งกั้หน้าหลั้ตาเขาอย่างคนอื่นตะพึดไป
 นายสุตใจ ผมเสียใจที่ผมคะเนผิดไป
 พระภิรมย์ ถ้าเช่นนั้นจะทำอย่างไรกันต่อไป
 นายสุตใจ ก็แล้วแต่คุณพระจะพอใจ
 พระภิรมย์ ถ้าลูกฉันจะออกจากกองลูกเลี้ยงเสียเดี๋ยวนี้ จะเป็นทีเสียหายน
 อย่างไ้บ้างหรือไม่
 นายสุตใจ นั้นแหละขอรบิ ตามความเห็นของผม เห็นว่าเขาน่าจะ
 รลั้กล้ายากใจบ้าง เพราะบรรดานักเรียนชั้นเดียวกับเขา
 หรือแม่ที่อายุอ่อนกว่าเป็นลูกเลี้ยงทั้งนั้น เพราะฉะนั้นถ้า
 นายสวัสดิ์จะไม่เป็นลูกเลี้ยงอยู่คนเดียว ก็เห็นจะเข้าพวกเข้า
 พ้องกับเขาไม่ไ้

พระภิรมย์ ถ้าเช่นนั้นก็แปลว่านักเรียนในโรงเรียนของนายสุทโธทุกคน
ถูกบังคับให้เข้าเป็นลูกเสือฉะฉานหรือ

นายสุทโธ การบังคับให้เข้าเป็นลูกเสือไม่เคยมีเลย

พระภิรมย์ ถึงไม่บังคับตรง ๆ ก็บังคับทางอ้อม ถ้าใครไม่เป็นลูกเสือก็
เข้าพวกฟ้องกับใครไม่ได้ คงนั่งเท่ากับบังคับนั่นเอง

นายสุทโธ ผมเห็นว่าการที่จะเดียวกันในชั้นนี้ไม่ใช่เป็นผลคืออันใด เมื่อ
คุณพระไม่พอใจจะให้บุตรเป็นลูกเสือแล้วทั้งหมดก็ปัญหา นาย
สวัสดิ์ต้องออกจากกองลูกเสือ

สวัสดิ์ ผมไม่ยอมออก ผมขอมตายเสียดีกว่า

พระภิรมย์ อ้ายบ้า

สวัสดิ์ ผมไม่ยอมออก ผมได้ให้คำมั่นสัญญาแล้วว่าผมจะประพฤติ
ให้สมควรที่เป็นลูกผู้ชาย ผมไม่ยอมคืนคำ

หลวงมณู คุณพระชอรัย ผมขอทศกัณฐ์ กาวที่คุณพระจะขียนเขียน
ให้พ่อสวัสดิ์ออกจากลูกเสือครั้งนี้ ผมเชื่อแน่ว่าจะมีผลร้าย
ทั้งสองฝ่าย พ่อสวัสดิ์จะสิ้นความนับถือในตัวคุณพระเป็น
แน่แท้ ผมเห็นมีทางแก้ อยู่ทางหนึ่ง

พระภิรมย์ ทางใดชอรัย

หลวงมณู ผมนินชางชยากมีลูกผู้ชายเสียจริง ๆ แต่ก็เผชิญไม่มีใครสัก
คนเคียว ถ้าผมมีผมก็คงขอให้เป็นอย่างพ่อสวัสดิ์คนแหละ
ชอรัย

พระภิรมย์ ถ้าเช่นนั้นจะยากเย็นอะไร อ้ายมันก็ไม่นับถือผมเป็นพ่อ
แล้ว คุณหลวงจะเขามาเป็นลูกก็เชียวดี

หลวงมณู จริงเช่นนั้นหรือซอริบ

พระภิรมย์ จริงสิครั้น จะเอาไปต้มแกงเสีย ก็ไปตามความพอใจ
คุณหลวงทุกอย่าง

หลวงมณู ถ้าเช่นนั้นผมยินดีมาก สวัสดิ์ก็แก่เป็นลูกฉันแล้วนะ เข้าใจ
ใหม่ (สวัสดิ์ก็หัว) ฉันเป็นพ่อเลี้ยงและผู้ปกครองของ
แก ขนุญาตให้แกเป็นลูกเสีย

สวัสดิ์ (เสียงครื้น) คุณหลวง—มม—มม—(สะอื้น)

หลวงมณู (กอดสวัสดิ์) อ้าว ๆ เราเป็นลูกเสีย ใจผู้ชาย อย่าขี้แย
สิ แล้วก็อย่าเรียกพ่อว่าคุณหลวง เรียกว่าพ่อสิ เอ้า ไป
เข้าห้องไป

(นาย สวัสดิ์ ยืนตัวงอไปคำนับนายสุดใจ นายสุดใจคำนับ
พระภิรมย์ กับ หลวงมณู แล้วออกไป ทางหลังพร้อมด้วย
นายหม่อมพร นายสวัสดิ์และนายคำ)

หลวงมณู ผมก็ต้องลาที มีธุระจะต้องไป

พระภิรมย์ ประเทียชอริบ ผมมีธุระจะต้องพบกับคุณหลวง (เหลียวดู
เห็นนายสวาย) พ่อกลางออกไปข้างนอกเคียวเถอะ พ่อมี
ธุระจะพบกับคุณหลวง (นายสวายออกไป) เชิญนั่งประเทียช
เถอะชอริบ (ทั้ง ๒ คนนั่ง) ผมมีความร้อนใจด้วยเรื่อง
พ่อใหญ่ของผม

- หลวงมณู ทำไมขอรับ
- พระภีรมย์ ผมได้ให้มันไปกรุงเทพฯ เพื่อเรียนกฎหมาย แต่เคราะห์ร้าย เข้าสอยไล่ตกเสียแล้ว
- หลวงมณู ก็ไม่เป็นการอัศจรรย์อะไร คนที่ไล่ตกมีถมไป เมื่อมีโอกาาก็สอยไล่ได้อีก
- พระภีรมย์ คุณหลวงยังไม่เข้าใจพอใหญ่ นะอายุเฉียดฉิบ ๑๘ ปี ขริบรุ่นแล้ว ถ้าสอยไล่ตกก็คงต้องไปเป็นทหารแน่ละ
- หลวงมณู ก็แล้วอย่างไร
- พระภีรมย์ พวกผมไม่มีสักคนเกี่ยวข้องเป็นทหาร แต่ไร ๆ มาไม่เคยมีจนคนเดียว
- หลวงมณู ผมไม่เห็นเป็นของที่น่าจะรอดเลย คุณพระนี่แปลกจริง ๆ หนทางใด ๆ ที่พอจะเขี่ยโอกาสให้คนหนุ่ม ๆ ได้ทำประโยชน์แก่บ้านเมือง คุณพระเป็นไม่ชอบทั้งสิน
- พระภีรมย์ คุณหลวงพูดราวกับคนเราจะทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองได้แต่โดยทางเป็นทหารอย่างเดียว ถ้าเช่นนั้นทำไมคุณหลวงเองไม่ไปโยนขันเป็นทหารบ้าง มันงับปลั่งก็ชำระความอยู่ทำไม
- หลวงมณู ผมเสียใจที่ผมไม่ได้มีโอกาสที่จะทำอย่างคุณพระว่า เพราะเมื่อออกพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร ชายผมมากเกินไป เขาต้องการเสียแล้ว ถ้ามีฉนั้นผมคงไม่เห็นเป็นแน่ แต่อย่างไร ๆ ก็ดี เมื่อตงคณะเสอฆ่าชน ผมก็โตเขาทันที

โดยความยินดีที่ใค้มีโอกาสดกทศพอให้เป็นผู้สามารถช่วย
ขงกันบ้านเมืองของผได้

พระภิรมย์

(ท้วเราะที่เยาะ) ผมีความยินดีที่ผไม่มีความจำเป็นที่จะ
ต้องเป็นเสอช่า เพราะผมีนพ่นเวลาที่จะต้องประจบประแจง
หรือหาทียหาก็คือไปแล้ว

หลวงมณู

คุณพระพคเช่นนี้ขวงทศศก การเป็นเสอช่าหรือไม่เป็น
ไม่ทำให้ข้าราชการคชน หรือเลวดงอย่างใดในส่วนหน้าท
ราชการทกระทำอยู่โดยเฉพะเลย

พระภิรมย์

ผไม่ใช่ห้ช่าตาเจอนเหลลเกินนักคอกณะคุณ ขอให้คุดจำ
ไว้ ว่าผยังมีเพื่อนฝงที่คอยบอกข่าวคราวอยู่เสมอ

หลวงมณู

ผทราบแล้ว นายชุ่นแย้งพลรยาคุณพระเขาชย่นเขย่น
หนังสือมาก แต่ต้องขอช่าให้คุดพระลิมว่า นายชุ่นแย้ง
นเป็นไทยไม่ดังครง

พระภิรมย์

เอะ คุดหลวงนพคอย่างไร

หลวงมณู

เปล่าชอรัย ผไม่ได้ตั้งใจพคจาล่วงเกินอะไรมากมายไป
แต่ผเห็นว่าการทระหวงให้นายชุ่นแย้งรู้ลคอะไร ๆ เหมือน
คนที่เป็นไทยแท้ ๆ นั้นน่าจะเป็นการยากอยู่ขง

พระภิรมย์

คุดหลวงวันนเป็นอย่างไร พคจากันไม่เข้าลู่เข้าทางกัน
ได้เลย

หลวงมณู

ผมีความเสียใจที่เช่นเช่นนี้ มีอะไรก็ไปรคพคกันตรง
ไปตรงมาคักว่าชอรัย

พระภิรมย์ ผมอยากขอให้คุณหลวงช่วยผมในเรื่องพ่อใหญ่สักหน่อย
หลวงมณู ช่วยอย่างไร

พระภิรมย์ ขอให้พันทหารไปสักทีเถอะ

หลวงมณู จะให้ผมทำอย่างไร

พระภิรมย์ โป้ตรับเข้าทำราชการ ในศาลของคุณ สัก หน่อยเถอะขอรับ
จะเป็นตำแหน่งอะไร ก็ไ้ทั้งนั้น เงินดาวเงินเคื่อนักไม่
ต้องไ้มากมายปานใด เขาแต่เพียงพอให้พ้นจากเป็นทหาร
เท่านั้น คุณหลวงคงจะทราบอยู่แล้วว่าไ้เงินเคื่อนเพียง
ชนใดจึงพอพ้นเป็นทหาร

หลวงมณู (พูดอย่างจ้งๆ) ผมจะทำตามคุณพระปรารณาไม่ไ้ไ้ เพราะ
ประการที่หนึ่ง ผมไม่มีอำนาจที่จะรับบุตรคุณพระเข้ารับราช
การไ้เอง ประการที่สอง ถึงแม้ผมจะมีอำนาจรับไ้ ผมก็
ไม่รับ เพราะผมมีหน้าที่เป็นฝักรักษาพระราชกำหนดกฎหมาย
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผมจะรู้เห็นเป็นไ้กับฝักร
คิดหลักเลียงกฎหมายไม่ไ้ไ้เห็นอันซาค และผมขอออก
กล่าวไว้ในบัดนี้ด้วย ว่าถึงแม้ผมกับคุณพระไ้เป็นฝักรไ้ไ้
ชอบพอกันมาช้านานปานใดก็ตาม แต่ถ้าแม่คคิมเกิดชน
ในเรื่องนายสวิงบุตรชายคุณพระหลบหลักราชการทหาร ผม
จำเ็นจะต้องทำการตามหน้าที่ของผมโดยปราศจากฉันทาคติ
ผมลาที่

(ลุกขึ้นก้มหัวคำนับ แล้วออกไปทางหลัง)

(พระภิรมย์นั่งตะลึงอยู่ครู่หนึ่ง แล้วนายสวายจึงเข้ามาทางหลัง)

สวาย คุณพ่อชอรั๊บ

พระภิรมย์ อะไร

สวาย คุณพ่อห้ามพ่อไรไม่ให้พบคุณหลวงมณีอีกไม่ใช่หรือชอรั๊บ

พระภิรมย์ เฮ้อ ก็แล้วอย่างไรเล่า

สวาย กำลังพูดกันอยู่ในสวนเคียววันชอรั๊บ คุณแม่ก็เห็น แต่ทำ
ไม่รู้ไม่ชี้

พระภิรมย์ ก็อย่างนั้นจะไม่กำเริบอย่างไร (ลุกไปเปิดประตูห้องข้างซ้าย)
แม่แย้ม เชิญออกมาหน่อยเถอะ

(แม่แย้มภรรยาหลวงพระภิรมย์ออกมาจากประตูซ้าย)

แย้ม ทำไมเจ้าคะ

พระภิรมย์ ฉันได้ห้ามแล้วไม่ใช่หรือว่าไม่ให้แม่ไปพบปะกับหลวงมณี
ทำไมหล่อนปล่อยให้พบกันได้อีก

แย้ม นี่ใครบอกคุณ

พระภิรมย์ ช่างเถอะ แต่ฉันอยากรู้ว่าเขาพากันไปอยู่ที่ไหน

แย้ม ก็ใครเป็นผู้มาบอกนั้นก็ถามเขากับคนนั้นดีเจ้าคะ

พระภิรมย์ พ่อกลาง ไปเชิญหลวงมณีขึ้นมา (นายสวายออกไปทาง
เฉลียง)

แย้ม คุณรู้ไหมว่าคุณจะหึงแตกคนให้เสียคน ต่แต่พะนอไว้

 โรงรำโรงเวียนก็ไม่ให้ไป เหลวไหลลอยแต่กับบ้าน

พระภิรมย์ ก็ฉันไม่เห็นประโยชน์อะไรที่จะข่มฉันให้มันไป หลอน

 ก็แล้วว่ามันชัไรศ แล้วมันก็มีความคิดใช้ไต่เต่าๆ กับ

 ผู้ใหญ่

แย้ม คุณก็ชอบเพราะมันปากขอนเกี้ยวเล็กเกี้ยว น้อยมาแล้วให้คุณ

 ฟังทานนแหละ

พระภิรมย์ เช่นธรรมคาผู้ใหญ่อีกต้องใช้คนต่างหูต่างตาอยู่ข้าง

แย้ม แล้วมันเกี้ยวทั้งเข้าทั้งออก คุณพระรู้หรือไม

พระภิรมย์ เกี้ยวทั้งเข้าทั้งออกอย่างไร

แย้ม ส่วนความนอกมันช่างเกี้ยวมาแล้วให้คุณจริง แต่ความในมัน

 ก็เอาไปเล่าให้คนอื่นฟังสนุกใจเหมือนกัน วันไหนคุณนอน

 ก็เหมือนชกกรกนทวขานทวเมองทุกครั้ง ฮะๆ นำหัวเราะ

 จริงๆ ฟาผ่าดี

พระภิรมย์ เฮะ แม่แย้มมัน ประเคียวก็โตเกิดเคืองกันเคียวเอง หลอน

 เสียงลกหลอนไม่เคือง แล้วหลอนก็เที่ยวเปะปะร่วนไปไม่

 เขาเรื่องเขาราว

แย้ม ฮือ ก็ฉันชเกี้ยวพอสัยแล้วละ เปลี่งเวลาเปล่าๆ

 (หลวงมณีนารัฐบำรุงเข้ามาทางเฉลียง หลวงมณีนั่ง

 เสือบ้าเดินเข้ามาในท้อง คำนี้ คุณไรตามมาด้วย แต่แอบอยู่

 ที่เฉลียง)

พระภิรมย์ คุณหลวง ผมเข้าใจว่าคุณหลวงก็เป็นลูกผู้คุมตระกูลไม่ใช่
หรือ

หลวงมณี ขอรบ

พระภิรมย์ ถ้าเช่นนั้นผมต้องขอให้คุณประพุกติดนออย่างผู้

หลวงมณี เอ๊ะ ผมได้ประพุกติดกิริยาผู้คนที่ในข้อไหน โปรดชี้แจง
หน่อยจะขอบคุณมาก

พระภิรมย์ การลอบมาพจากขลุ่ยสาวผม คุณเห็นเป็นการดีหรือ

หลวงมณี ผมไม่ได้ลอบไม่ได้ เลี้ยงอะไร ผมมาโดยเข้คเผย พกกัน
โดยเข้คเผย คุณแยมก็เห็น

พระภิรมย์ ก็คุณมาประพุกเป็นแมลงเม่าลอบลูกสาวผมอยู่เช่นนั้น เพื่อ
ประสงค์อะไร

หลวงมณี ผมขอเรียนตามตรง ผมมีความรักใคร่แม่อยู่จริง ๆ ผม
ตั้งใจอยู่ว่าจะให้ผู้ใหญ่มา—

พระภิรมย์ ซ้ำก่อนคุณอย่าเพื่อพูดข้อไป ฟังผมก่อน ถ้าคุณระแ่ง
ผู้ใหญ่ให้มาขอกเห็นจะเสียเวลาเปล่า

แยม อะไรคุณก็——

พระภิรมย์ ขออนุญาตให้ฉันพาคำให้รับหน้อยไม่ได้หรือ (พูดกับหลวงมณี
ต่อไป) คุณนั้นเป็นผู้คุมตระกูลก็ ทั้งทรพยสัมพันธ์กับพระ
เลี้ยงลูกสาวผมได้ แต่คุณมีข้อเสียในส่วนตัวอยู่ข้อหนึ่ง

หลวงมณี ถ้าผมมีข้อเสียอย่างไร ขอได้โปรดบอกตรง ๆ ถ้าผมเห็น
ว่าพอจะแก้ไขก็เปลี่ยนแปลงได้ ผมก็จะแก้ไขการแก้ไข

พระภิรมย์ ขอดีล้ำค่าของคุณคือ คุณเหมือนคนที่ไต่วางบพระหาร
ชีวิตตนเองแล้วก็ว่าได้

หลวงมณี เอ๊ะ อะไรกัน ผมไม่เข้าใจ

พระภิรมย์ ผมจะอธิบายให้ฟัง คุณเป็นเสือบ้า ฉ้ามักเสือบเห็นอได้มา
แล้ว คุณก็คงจะต้องไปรบไม่ใช่หรือ

หลวงมณี ถ้ามีโอกาสและเป็นการเหมาะก็คงจะไต่ไป ผมหวังใจอยู่ว่า
ฉ้ามักมาแล้ว ผมจะได้มีโอกาสทำหน้าที่ฉลองพระเดช
พระคุณเจ้าข้าแวงแวงร้อนของผม โดยจงรักภักดี

พระภิรมย์ นั่น ก็ถ้าไปรบก็อาจจะตายไต่ไม่ใช่หรือ

หลวงมณี อ้อแน่ที่เคี้ยว แต่ถึงไม่ไปรบก็ตายไต่เหมือนกัน

พระภิรมย์ ทราบแล้ว แต่ไปรบมีหนทางที่จะตายไต่มากกว่าไม่ไป
ไม่ใช่หรือ

หลวงมณี ผมเข้าใจว่าคนที่ไต่ตายๆ มาแล้ว จะไต่ตายในที่นอน
มากกว่าในสนามรบ

พระภิรมย์ คุณไม่ต้องเล่นสำนวน พุกกันตรงๆ เอะ ถ้าเกิดสงคราม
ขึ้น ผู้ที่ไปรบคงจะต้องตายมากกว่าผู้ที่ไม่ไปไม่ใช่หรือ

หลวงมณี ในเวลาสงครามจะเอาหนีมันแน่นอนไม่ได้ ถึงแม้เรา
จะไม่ไปรบ บางทีการรบมันเดินมาหาเราเองก็ไต่

พระภิรมย์ ตามกฎหมายนานาประเทศ ผู้ที่รบจะทำร้ายผู้ที่ไม่รบไม่ได้

หลวงมณี (หัวเราะ) นั่นแหละขอรับ เมื่อการสงครามมันเกิดขึ้น
แล้ว กฎบัตรกฎหมายอะไรก็ไต่ไม่สู้เป็นประโยชน์ปานใด

นัก อย่างใ้ร ๆ ก็ดี ถ้าต่างว่าบ้านคุณพระนี่เผอิญเฉพาะ
อยู่ในวงแห่งสนามรบ คือที่ ๆ แม่ทัพเขาเห็นเหมาะในการ
ตั้งแนวรบหรือแนวกัน ถึงคุณพระจะเอากฎหมายนานา
ประเทศไปพลิกอ่านจนคอแห้ง นายทัพนายกองเขาก็คงไม่
ฟัง เขาคงตั้งกองของเขาตามความคิดของเขาจนได้

พระภิรมย์ แต่ถ้าผมไม่ออกไปยุ่งกับเขา ผมก็คงจะไม่ต้องเป็นอันตราย
อะไรเป็นแน่

หลวงมณี ขอรบประทานโทษ ผมไม่เห็นมีความแน่นอนอยู่ตรงไหนเลย
เพราะลกษณ์ไม่รู้จักเลือกกระหว่างคนทรยศกับไม่ทรยศ

พระภิรมย์ พกกันสั้น ๆ พลรบขนนมหินาที่สำหรับไปตายไม่ใช่หรือ
หลวงมณี ห้ามไว้ พลรบมีหินาที่พยายามทำให้ข้าศึกตาย หรือเจ็บ
จนรบไม่ได้ ส่วนการเจ็บการตายก็แล้วแต่เคราะห์ที่
เคราะห์ร้าย

พระภิรมย์ ผมเห็นว่า การที่คิดเขาเช่นเสียข้าก็เท่ากับประกาศว่าอยาก
ตาย เต็มใจที่จะตาย

หลวงมณี จริงขอรบ ถ้าการที่ผมตายจะทำให้เป็นประโยชน์แก่พระเจ้า
อยู่หัวหรือบ้านเมืองแล้ว ผมก็จะยอมตายโดยความเต็มใจ
ยอมสละชีวิตโดยยินดี

พระภิรมย์ นั่น เพราะฉะนั้นผมจะยกลูกสาวของผมให้แก่คุณไม่ได้
หลวงมณี เอ๊ะ นำประหลาดจริง ทำไมอย่างนั้น

พระภิรมย์ ๑ ผมไม่อยากให้ลูกสาวผมเป็นม่ายแต่สาว ๆ

หลวงมณี ๑ พุทโธ่ คุณพระนชอบกลจริง ๆ ถึงผมไม่เป็นเสื่อฆ่าผม
ก็อาจะตายไต่ในวันพรุ่งนี้เท่ากันไม่เห็นผิดอะไรกันเลย

พระภิรมย์ ๑ ผิดกันมาก การเป็นเสื่อฆ่าเหมือนเป็นคนที่ถูกวางขบทำให้
ประหารชีวิตไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม ๆ ไม่พ้นความตาย

หลวงมณี ๑ ก็ถ้าเช่นนั้นทหารก็เหมือนนักโทษถึงตายแล้วก็เหมือนกัน
หรือชอรบ

พระภิรมย์ ๑ ก็คล้าย ๆ กัน แต่ทหารยังดีกว่าเสื่อฆ่า เพราะที่เข
พลทหารก็เป็นโดยถูกเกณฑ์ ถ้าเป็นนายทหารก็เป็นการ
รับจ้างหากันอย่างหนึ่ง นั้นเป็นเสื่อฆ่าก็จริงก็ไม่ไต่ มี
หน้าซำคของเสียเงินค่าจ้างออกด้วย แล้วถูกเกณฑ์ก็ไม่ถูก
หรือมณะเกณฑ์อะไรกัน

หลวงมณี ๑ (เสียงแข็ง) คุณพระควรระทรวายก็แล้ว ว่าไม่มีการ
กระเกณฑ์โดย ตามใจสมัครทั้งสิ้น

พระภิรมย์ ๑ ถ้าเช่นนั้น จะเป็นเสื่อฆ่าเพื่อประสงค์อะไร

หลวงมณี ๑ ก็เพื่อประสงค์ไต่มีโอกาสฝึกหัดไว้ให้สามารถ ทำหน้าที่
อย่างผู้ชายไต่ คือป้องกันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
ไต่ในเวลาที่ทำเป็น

พระภิรมย์ ๑ คุณพุดก็เป็นการหวังประโยชน์น่ายหน้าอยู่ ก็ประโยชน์
ในบั้นๆ นั้นไม่หวังอะไรข้างหรือ

พระภิรมย์ ถ้าเช่นนั้น ถึงแม้ใครจะลาออกจากเสื่อข่าแล้ว ก็ไม่ต้อง
เลยออกจากราชการทวยหรือ

หลวงมณี การลาออกจากเสื่อข่าไม่เกี่ยวแก่ราชการเลย ใควะลา
ออกเมื่อใดก็ได้

พระภิรมย์ แน่หรือ

หลวงมณี แน่สิขอรับ

พระภิรมย์ ถ้าเช่นนั้นผมต้องขอให้คุณลาออกจากเสื่อข่า เสียก่อน ผม
จึงจะยอมยกลูกสาวให้

หลวงมณี พทโธ่ ทำไมคุณพระทำให้ผมอยู่ในที่ลำบากเช่นนั้น

พระภิรมย์ เลอกเขาอย่างหนึ่ง ถ้าคุณรักลูกสาวผม ต้องออกจาก
เสื่อข่า

อุไร (เดินเข้ามาจากเบื้อง) คุณหลวงมณี ถ้าคุณออกจาก
เสื่อข่าวันนี้ วันนั้นคุณยกขาคืนขาคถน ก็ฉันจะไม่ขอ
หน้าคุณอีกต่อไปจนวันตาย

พระภิรมย์ แม่อุไร นี่หล่อนมาพลอยเป็นข่าอะไรทวย

อุไร คิดฉันไม่ข่าเลย คิดฉันเห็นโดยจริงใจว่าคุณหลวงมณีมีขอ
ทวยชมเชยอยู่มากที่สุด ก็คือขอที่เป็นเสื่อข่า เพราะ
อันที่จริงถ้าจะเลี้ยง เลี้ยงไม่ทำหน้าทออย่างลูกพี่ชาย นั้นง่าย
ที่สุด เธอเป็นข้าราชการรับสัญญาบัตรแล้ว และมี
ตำแหน่งหน้าที่ประจำอยู่แล้ว จะเกณฑ์เป็นทหารไม่ได้

เป็นอันขาด ถึงแม้ว่าจะมีการสงเคราะห์หลีกเลี่ยงการไปรบ
ไว้โดยไม่มิข้อเสียหายในส่วนตัวเลยจนนึกเคียด

พระภิรมย์

กันน การทมิของจะรอดพ้นจากการต้องไปถูกยิงตกพื้นตาย
ไว้แล้วละก็ กลับเลือกเข้าไปสมัครจะไปตายอีกละนะ จะ
เรียกว่าคนคิดหรือคนบ้า

อุไร

เรียกว่าคนก็ คนกล้าหาญ คนไทยแท้ ลูกผู้ชายแท้ แต่
คนทมิหน้าทมิจะเข้าทำหน้าที่อื่น ควรแก่ลูกผู้ชาย แล้ว
และคอยหาทางหลีกเลี่ยง บิดพรู, อย่างลูกชายใหญ่ของ
คุณพ่อฉันแหละ คิดฉันเห็นว่าเป็นคนซซลาด เสียททเทก
มาในชาติไทย เสียททเทกมาเป็นลูกผู้ชาย

หลวงมณี

แม่อุไร ฉันเห็นทวยกับหล่อนทุกคำ

พระภิรมย์

ก็คิดแล้ว ถ้าเช่นนั้นแปลว่าคุณหลวงจะยอมเลิกความศึกขอ
ลูกสาวผมหรือ

หลวงมณี

ถ้าคุณพระจะยกให้ต่อเมื่อผมได้ลาออกจากเสื่อข่าแล้วละนั้น
ผมก็ไม่แลเห็นทางอื่น เพราะถึงผมจะรักแม่อุไรปานใดก็
แต่ที่ผมจะยอมเสียสัจหรือเสียความเป็นลูกผู้ชายชาวไทยไม่
ไว้เป็นอันขาด

พระภิรมย์

ถ้าเช่นนั้นก็ไม่มอะไรจะพกกันอีกต่อไปแล้ว และในเวลา
ภายหน้าคุณหลวงไม่ต้องมาทักนอีกเลย

หลวงมณี (คำนับ) ถ้าคุณพระไม่ไปรคให้ผมมาอีก ผมก็มาไม่ได้
อยู่เอง เพราะคุณพระเป็นเจ้าของบ้าน ถ้าเช่นนั้น ผมลาที่
(คำนับพระภิรมย์และแม่แย้มแล้วจึงหันไปแลดูตาม่อไรครู่
หนึ่งแล้วก็เดินออกไปทางหลัง)

อูไร คุณพ่อ ก็ฉันขอเรียนอะไรจริง ๆ สักหน่อย ถ้าฉัน
ไม่นึกสงสารคุณแม่อยู่แล้ว ก็ฉันจะตามคุณหลวงมณีไป
เสียเที่ยววนทีเดียว แต่ฉันยังสงสารคุณแม่ จึงจำใจต้อง
ทนความออยศิรวมของคุณพ่อต่อไป

พระภิรมย์ นางน้าปากจืดใหญ่แล้ว อึเนรคุณ ซาคันตยเสียให้
ปากเย็น

แย้ม แม่หนูก็ไม่ต้องพูดให้กำเริบคุณพ่ออย่างนั้นเลย เขาไปในเรือน
(อูไรเข้าไปทางขวา)

พระภิรมย์ เอาสิ ตามใจลูกจนได้ทีละไหมละ ซ้ายเล็กก็อวกก็เข็น
ขาลูกเสียจนต้องยกให้เป็นลูกเตียงหลวงมนไปคนหนึ่งแล้ว
นางอูไรอวกก็อยากเข็นเมียเสียจนมาออกคนหนึ่งละ นึก
ฉันจะมาพากันอวกก็เข็น ไม่นอกก็ถามกันไปหมดละหรือ

แย้ม ถ้ามันเข็นไปเช่นนั้นจะมาปรับเข็นคณฉีกคนเดียวหรือ คุณ
เองไม่ฉีกบ้างละหรือ

พระภิรมย์ ฉันทฉีกอย่างไร

แย้ม

ผิดที่คิดมีความเห็นผิดกับใคร ๆ เขาไปทั้งบ้านทั้งเมือง
นะสิคะ เลือดยากับลูกเลือดยใคร ๆ เขาแลเห็นประโยชน์ทั้ง
นั้น คุณเห็นไม่เป็นประโยชน์

พระภิรมย์

นี่ อย่างนี้เสียนนะ ลูกมันจะไม่กำเริบไต่ใจอย่างไร ลูก
คนไหนที่แม่แย้มดุด่ายายหว่านจะเสียดทุกคน ททแม่แย้ม
ไม่ชอบทำอะไรมันก็อยู่ได้

แย้ม

ก็อย่างไรคะ พ่อสวังน่าจะกลัวต้องไปเป็นทหาร เพราะชชลาค
อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งกลัวจะลำบาก กลัวไม่ใคร่เที่ยว
นายชุ่นแข่งพี่เมียคุณนะ มันพาลูกคุณชุกชุนขึ้นขี้ไปแล้ว
คุณรูไหม ที่ไล่กฎหมายตกข้อย ๆ แลตกอย่างเหลว ๆ
เพราะอะไร คุณไม่รู้บ้างหรือ ที่กรุงเทพฯ นะ ถ้าใคร
อยากจะพบพ่อสวังต้องไปหาที่โรงเหล้า หรือโรงละคร
เวียงไฉหรือบ้านโคกเขี้ยวนั่นแน่

พระภิรมย์

อ้อ ช่างรู้จริงนะ

แย้ม

ส่วนพ่อสวายนะคุณก็พะนอนใจได้ก็แล้วใหม่ละ นอกจากการ
ปากบอนกระล่อนเตาะยังมีหน้าซำมเมียแต่บ้านแล้วก็หนัก
ละ ลูกรักคุณทั้งสองคนนะ

พระภิรมย์

มีอะไรจะพุดอกใหม่

แย้ม

มีอกนิดเดียว คอพ่อสวังนะ ถ้าคุณชุ่นไม่ระวังให้ตีระตอก
เขาตะวางสักวันหนึ่ง

- พระภิรมย์ เพราะเหตุไร
- แย้ม เพราะเหตุหลบหลีกราชการทหารนั้นแหละก่อนอื่น
(หลวงมณีกลับมาอีก แต่มายืนอยู่เพียงประตูด้านหลัง)
- พระภิรมย์ (เคือง) ผมเข้าใจว่าผมได้พูดอย่างแจ่มแจ้งที่สุดแล้ว ว่า
ผมไม่ประสงค์ให้คุณหลวงมาบ้านผมอีกเลย
- หลวงมณี ผมมาโดยหน้าที่ราชการ ท่านผู้ว่าราชการเมืองมีบัญชา
ให้มาเกาะตัวนายสวิงบุตรคุณพระ
- พระภิรมย์ เพราะเหตุใด
- หลวงมณี เพราะถึงกำหนดจะไปจับฉลากเข้ารับราชการทหาร ใต้
หมายเรียกแล้วไม่ไป
- แย้ม ก็คิดมาแล้วไหมล่ะ
- พระภิรมย์ หลอนไม่มีหน้าที่อะไรในเรื่องนี้เลย ขอให้เขาไปในเรือน
(แย้มเข้าไปทางซ้าย) นี้แน่คุณหลวง ถ้าผมจะไม่ส่งตัวเขา
จะเป็นอย่างไร
- หลวงมณี ผมก็ต้องค้นหาเอาเอง
- พระภิรมย์ คุณมีอำนาจอะไรที่จะมาค้นบ้านผม
- หลวงมณี ผมถือหมายเป็นสำคัญ (ขู่มือให้ดู แล้วหันไปพูดข้าง
นอก) ค้นหาตัวนายสวิงมาให้ได้
- พระภิรมย์ นี่ไม่มีอะไรนอกจากจะแก้แค้นส่วนตัวเท่านั้นเอง เขาอำนาจ
ราชการมาข่มเหง
- หลวงมณี คุณพระก็เป็นผู้ใหญ่แล้วนะขอรับ ระวังปากคอท่อน้อยจะตี

หอสมุดแห่งชาติชลบุรี

กว่า ผมไม่อยากจะจับคุณพระไปอีกคนหนึ่งเลย แต่
ถ้าคุณพระไม่ฟังคำผมเดอนักจะเป็นที่น่าเสียใจ ต้องขอ
ให้คุณพระเข้าใจว่า เวลานี้ผมทำการในหน้าที่นายอำเภอ
เมือง

(ตำรวจภูธรนำตัวนายสวิงมาที่เคหะสถาน นายสวิงนั้นแต่งตัวใส่
กางเกงจีนใส่เสื้อชั้นในดูเสื้อผ้าย้วย หน้าตาซัด ผมย่ง)

หลวงมณี

ไตที่ไหน

ตำรวจภูธร

ในโรงม้าชอรัย

พระภิรมย์

คุณหลวงมณี ขอผิดสักสองสามเวลาไม่ได้หรือเวลานี้เขา
กำลังเรียนกฎหมายอยู่

หลวงมณี

ผิดไม่ได้ชอรัย ต้องไปเที่ยววัน

พระภิรมย์

พทใช่ ลูกผมเคยเลี้ยงเป็นผีก็ จะเขาไปใช้อย่างซามัน
ก็ตายเท่านั้นเอง

หลวงมณี

ผมเสียใจ รอสันทนากับคุณพระต่อไปไม่ได้

พระภิรมย์

(โกรธ) ค่ะ ค่ะ ถ้าไม่มีโอกาสบ้างก็แล้วไป ถ้ามี
โอกาสล่ะก็—คอยกเถอะ คอยกเถอะ ถึงที่ใครก็
ที่ใครแหละนะ คงได้เห็นฤทธิอาายแก้ววันหนึ่ง.

(หลวงมณี คำนับ แล้วกลับหลังหันเดินคุ่มๆ ไปทางหลัง
ตำรวจภูธรพาตัวนายสวิงตามไป พระภิรมย์ยืนตะลึงแลดูตาม
ไปครู่หนึ่งแล้วทรุดตัวลงนั่ง)

ปีตมาน

หัวใจนกรบ

ชุดที่ ๒

ฉากเหมือนชุดที่ ๑

(เมื่อเปิดม่าน พระภิรมย์เดินไปเดินมาอยู่ในห้องท่าทางไม่สู้พอใจ

นายชุ่นเบ้งเดินเข้ามาจากเฉลียง นายชุ่นเบ้งแต่งตัวมุ่งผ้าสวมเสื้อขาว)

พระภิรมย์ ว่าอะไร

ชุ่นเบ้ง ไม่สำเร็จ ไม่มีหนทางที่จะให้พ้นมาได้

พระภิรมย์ จะจัดการอย่างไร ๆ ก็ไม่ได้หรือ

ชุ่นเบ้ง ไม่มีหนทาง ผมเสียใจมากผมได้ไปหาเจ้าคุณเทศา ตาม
ที่คุณสั่งท่านตอบว่าท่านจะช่วยอย่างไรไม่ได้ ผมไปหา
ท่านผู้บัญชาการกองพลท่านก็ตอบว่าไม่มีหนทางที่จะผ่อนผัน
อย่างไรได้

พระภิรมย์ พุทโธ่ (ทรุดลงนั่ง) นี่พอสวิงมีคองทนลำบากเป็นทหาร
อยู่อย่างนั้นตลยคชีวิตหรือ

ชุ่นเบ้ง ก็เพียงชั่วสองปีเท่านั้น

พระภิรมย์ ก็ยงกของหนนอกเล่า

ชุ่นเบ้ง เมื่อถึงกของหนนแล้วไม่อค์จรวบอะไร คงกลับมาย้านไต

แต่ผมได้ยื่นข่าวอะไรอย่างหนึ่ง ซึ่งผมควรจะเรียนคุณพระ

ไพทราย (นั่งลงใกล้ๆ พระภิรมย์) ผมไ้ท่รยข่ว
ว่น่าจะมีสังครมกนในเร็ว ๆ นั

พระภิรมย์
อย่างนั้นหรือ

ชุ่นเบ้ง
ขอรับ พวกพ้องผมเขยอกข่วมาจากกรงเทพฯ เขา
ว่นเขาไ้ข่วลข้มมาจากช่องฮอยว่นาทงโนนเตรียมทหอรอยู่
พร้อมแล่ว แต่ันนแหละเวลนารัฐบาลกำลังพทจว่นก่ว
กนอยู่ ถ่าฝ่ายรัฐบาลไทยยอมตามเขาก้จะไม่ค้องรบกัน

พระภิรมย์
ก้ทำไมไม่ยอมเขาล่ยล่

ชุ่นเบ้ง
ช้อนผมทรยไม่ไ้ แต่ผมทรยว่นการที่รัฐบาลไทยคช
อยู่อย่างนี้ ทำให้พวกพ่อค้จ้นพกนคกใจมก ถลวระ
ล่ยประโยชน์การค้ขาย เขว่วเร็วเมลลออกจากรงเทพฯ
ไปเมือจ้น หมุ่นพวกจ้นโดยลวไปเต็ม ๆ

พระภิรมย์
ตายจริง นจะทำอย่างไรค้ ถ่าเก็ทรบกันชนพ่อสวงมีค้อง
พลอยไปตายก้เขาค้วยหรือ

ชุ่นเบ้ง
แน่ค้เค็ย ถ่ายงคงอยู่ในคองทหอรก้ค้องถูกเกณค้
ไ้ปรย

พระภิรมย์
พทไ้ ๆ กรรมจริง ๆ

ชุ่นเบ้ง
ที่จริงการที่รัฐบาลคชไม่ยอมเขาล่ยล่ แล่วว่นคชเก็ยรคช
ไม่เช่นเรืองแท้ อย่งไร ๆ ก้ล่เขาไม่ไ้ เพราะเข
ค้ก่ววามมกอย่งไร ๆ เขาก้ค้องช่นะ เพราะคช่นนการ

ที่จะชวนคือออกไปก็เหมือนทำให้เขารบ และถ้าเกิดรบกัน
 ขึ้นแล้วคนไทยต้องตายก็ต้องนับว่ารัฐชาติล้มตายนี่เหมือน
 แกล้งฆ่าคนไทย เขาชีวิตคนไทยแลกกัยการวิทยา
 เกียรติยศเยื่อหยิ่งไม่มีประโยชน์เลยจนนึกเคี้ยว แล้วก็
 ไม่ใช่แต่คนไทยจะเสียประโยชน์แต่ลำพัง ยังพลอยให้จีน
 และชาวต่างประเทศพลอยต้องเสียประโยชน์ด้วย เมื่อกำ
 เป็นเช่นนั้น ผมเห็นควรรัฐชาติจะให้โอกาสให้ราษฎรได้มี
 เสียงออกความเห็นได้บ้าง

พระภิรมย์

ส่วนคนอื่น ๆ จะคิดอย่างไรหรือทำอย่างไรกัน ฉันไม่รู้
 ไม่ช้ด้วย แต่ส่วนพ่อสวังทำอย่างไรจึงจะไครอดตาย

ขุนเบ้ง

ผมเห็นมีทางที่พอจะรักษาไว้ได้

พระภิรมย์

จะทำอย่างไร

ขุนเบ้ง

เมื่อจะรักษาให้ออกจากทหารไม่ได้โดยทางอื่นแล้ว ก็ต้อง
 คิดอ่านให้หนี

พระภิรมย์

จะหนีอย่างไร

ขุนเบ้ง

ไม่ยากเลย ขออนุญาตมาเยี่ยมคุณพระก็ได้

พระภิรมย์

เผื่อเขาไม่ให้มา

ขุนเบ้ง

(ยิ้ม) คินพ่อสวังก็มี รั่วโรงทหารก็ไม่สูงปานไหน

พระภิรมย์

ก็เขาจะไม่ตามจับหรือ

ขุนเบ้ง

เขาคงตามเข็นแน่ แต่ฝ่ายเราต้องเตรียมไว้ให้พร้อม
 ที่จริงผมก็คิดทำทางไว้แล้ว คุณพระต้องเตรียมไว้ชยนต์

ไว้ให้พร้อม พอพอถึงมาถึงก็ให้ลงเรือไปที่เคี้ยว ให้
วิ่งไปกรุงเทพฯ เมื่อถึงกรุงเทพฯ แล้วผมจะพาไปฝากไว้
กับเพื่อนผมคนหนึ่งจนถึงกำหนดเรือเมล์ออก ก็ลงเรือเมล์ไป
เสียเท่านั้น

พระภิรมย์

ขุนเบ้ง

พระภิรมย์

ขุนเบ้ง

ก็คิดออก แต่ถ้าเมื่อเขาจะมาเร่งเอาตัวกับฉันจะทำอย่างไร
คุณพระต้องปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่เห็นด้วย
เมื่อเขาไม่ยอมเข็ด เขาจะจับตัวฉันไปจะว่ากระไร
ฉันนั้นไม่ต้องวิตก ผมจะจัดการ ถ้าเขาจับคุณพระไปละก็
เป็นไปได้เกิดความใหญ่แน่ เพราะถ้าทำเช่นนั้นผมจะร้อง
ให้กษัตริย์ชาติใช้อำนาจกดขี่เข้าแผ่นดินอย่างร้ายกาจ พวก
พ้องผมก็มีไม้อื่นช่วยกันตะโกนทุกคน รัฐชาติเห็น
ท่าทางไม่ว่าก็จะต้องปล่อยคุณพระ เพราะในเวลาที่มีการภายใน
นอกกำลังล่อแหลมเช่นนั้น คงไม่ยอมให้ให้เหตุร้ายภายใน
อีกซ้ำหนึ่งเป็นแน่

พระภิรมย์

ความคิดแก่ในตอนนี้ ฉันบอกตรง ๆ ว่าฉันไม่สู้ชอบ
การที่ฉันจะเป็นต้นเหตุให้รัฐชาติเดือดร้อน ฉันเห็นคุณ
พระไร ๆ อยู่

ขุนเบ้ง

ความตะขิดตะขวงของคุณพระในตอนนี้ เป็นเพราะคุณพระ
เป็นคนสมองเก่าเท่านั้น ถ้าคุณพระทรงคุณให้คิดจะเห็น
ได้ ว่าแท้จริงรัฐชาติไม่ได้ให้ความยุติธรรมแก่คุณพระ

ตามทศมศวรเลย การที่^๑คุณพระ^๑ต้องออกนอก^๑ราชการ
เพราะเหตุ^๑ใด

พระภิรมย์
ขุนเบ้ง

นายท่านว่าฉัน^๑ทำ^๑ราชการ^๑ไม่^๑มี^๑ไหว^๑พริบ^๑ทัน^๑สมัย
นั้น^๑ก็^๑เป็น^๑วณิ^๑พค^๑อน^๑หน^๑ง^๑เท่า^๑นั้น^๑ ที่^๑แต่^๑คิด^๑พระ^๑ต้อง^๑ลง^๑กระ^๑ป่อง
เพราะ^๑คุณ^๑พระ^๑มี^๑ความ^๑น^๑ย^๑ด^๑อ^๑ว^๑เอง^๑เกิน^๑ที่^๑จะ^๑ยอม^๑ประ^๑พ^๑ด^๑ก^๑เป็น
คน^๑ห^๑ว^๑ประ^๑ย^๑เท่า^๑นั้น^๑ คน^๑เรา^๑ท^๑ก^๑วัน^๑นี้^๑ ถ้า^๑จะ^๑ให้^๑เจ^๑ริ^๑ญ^๑ใน
ราชการ^๑ต้อง^๑รู้^๑จัก^๑พล^๑ก^๑แผล^๑ง^๑พ^๑ด^๑จ^๑าก^๑ี^๑ๆ^๑ ประ^๑ย^๑เก^๑ง^๑ๆ^๑ จึง^๑จะ
เอา^๑ตัว^๑ร^๑อด^๑ได้^๑

พระภิรมย์

การ^๑ประ^๑ย^๑ประ^๑แรง^๑นั้น^๑ ก็^๑คง^๑จะ^๑ม^๑อ^๑ย^๑ข^๑าง^๑จ^๑ริง^๑อ^๑ย^๑ แต่^๑ที่^๑แ^๑
ก^๑พ^๑ว^๑า^๑ข^๑ำ^๑ร^๑า^๑ช^๑การ^๑จะ^๑ไ^๑ด้^๑ค^๑ี^๑ห^๑ร^๑อ^๑ลง^๑กระ^๑ป่อง^๑ แต่^๑เฉ^๑พา^๑ระ^๑โดย^๑การ^๑
ประ^๑ย^๑ไม่^๑ประ^๑ย^๑เท่า^๑นั้น^๑ก็^๑เหล^๑อ^๑เก^๑ิน^๑ไป^๑ แต่^๑อ^๑ย^๑่าง^๑ไร^๑ๆ^๑ ก็^๑ค^๑
การ^๑ที่^๑จะ^๑ให้^๑ฉ^๑ฉ^๑น^๑เป็น^๑ส^๑า^๑เหตุ^๑ที่^๑จะ^๑ทำ^๑ให้^๑ร^๑ู^๑ย^๑า^๑ล^๑เท^๑ื่อ^๑คร^๑อ^๑น^๑ใจ^๑นั้น^๑ ฉ^๑ฉ^๑
ไม่^๑ห^๑าย^๑ค^๑ะ^๑ช^๑ิ^๑ค^๑ะ^๑ข^๑ว^๑ง^๑ไ^๑ด้^๑ เพราะ^๑ฉ^๑ฉ^๑น^๑นี้^๑อ^๑ย^๑่า^๑ค^๑ิ^๑ค^๑อ^๑ไป^๑เลย^๑ ฉ^๑ฉ^๑
ไม่^๑ยอม^๑ตาม^๑แ^๑ก^๑ไ^๑ด้^๑เป็น^๑อ^๑น^๑ช^๑า^๑ค^๑

ขุนเบ้ง

ถ้า^๑เช่น^๑นั้น^๑ก็^๑ม^๑อ^๑ย^๑อ^๑ีก^๑ท^๑าง^๑หน^๑ง^๑ ค^๑ือ^๑ ค^๑ุ^๑ณ^๑พระ^๑ต้อง^๑ไป^๑เส^๑ีย^๑ก^๑
พ^๑ื่อ^๑ส^๑ว^๑ง^๑พ^๑ร^๑อ^๑ม^๑ก^๑น^๑

พระภิรมย์

อะ^๑ จะ^๑ให้^๑ฉ^๑ฉ^๑น^๑ท^๑ง^๑ข^๑า^๑น^๑ท^๑ง^๑ซ^๑อง^๑ไป^๑อ^๑ย^๑่าง^๑น^๑น^๑ห^๑ร^๑อ^๑ ก็^๑แล้ว^๑ท^๑ร^๑พ^๑ย^๑
ส^๑ม^๑ข^๑ั^๑ฉ^๑ฉ^๑น^๑จะ^๑ทำ^๑อ^๑ย^๑่าง^๑ไร^๑

ขุนเบ้ง

ข^๑้อ^๑นั้น^๑ไม่^๑ย^๑าก^๑ ค^๑ุ^๑ณ^๑พระ^๑ม^๑อ^๑ย^๑ให้^๑ฉ^๑ฉ^๑ม^๑จ^๑ัก^๑การ^๑ก็^๑ไ^๑ด้^๑ ฉ^๑ม^๑ค^๑ง^๑
จะ^๑จ^๑ัก^๑การ^๑ส^๑่ง^๑เส^๑ีย^๑เงิน^๑ท^๑อง^๑ไป^๑ให้^๑พ^๑อ^๑ไ^๑ด้^๑ส^๑อ^๑ย^๑

พระภิรมย์

เฮ^๑ย^๑ มัน^๑ไม่^๑ไ^๑ด้^๑แต่^๑เท่า^๑นั้น^๑ ยัง^๑คร^๑อ^๑ย^๑ค^๑ร^๑ว^๑ัก^๑เ^๑ล^๑่า^๑

ชุ่นเบ้ง

ผมได้คิดเสร็จแล้ว ให้แม่เนี้ยไปช่วยเพ่อปฏิบัติความ
ตามเคย ส่วนลูกนั้นพ่อสวิงก็ต้องไปอยู่เองแล้ว พ่อสวาย
ถ้าจะเอาไปช่วยก็ควรอยู่ ส่วนพ่อสวัสดิ์ก็คนพระก็ยกให้
หลวงมนไปแล้ว และแม่ไวนั้นก็ไม่ต้องเป็นห่วงเพราะ
เขาก็คงไปตกแต่งกับหลวงมณี่ตามความปรารถนาของ เขา
ก็แม่แย้มเด่า—

พระภิรมย์

ชุ่นเบ้ง

(ยิ้ม) คุณพระยังเป็นห่วงอาลัยท่านผู้เฒ่าอยู่อีกหรือ แม่
เนี้ยไม่พอจะเอาเมียน้อยอื่น ๆ ไปอีกสักคนสองคนก็ได้ หรือ
ไปหาเอาใหม่ก็ได้ ส่วนคุณแม่เฒ่าแกก้คงจะไค้อยู่ใน
บ้านต่อไป แกก้คงจะไม่ลำบากลำบากอะไรเป็นแน่

พระภิรมย์

ชุ่นเบ้ง

(อึ้งอยู่ครู่ใหญ่ ๆ แล้วจึงพูด) มันคู่ออกจะอย่างไร ๆ อยู่
เอาอีกละ พุทโธ มีแต่ตะขิกตะขวงไปเสียวระยข้าง จะ
ตกลงทางไหนก็เลือกเอาทางหนึ่งสิขอรับ

พระภิรมย์

ชุ่นเบ้ง

ฉันเห็นมันคูไม่ไค้การท้งสองอย่างนั้นะ
ถ้าเช่นนั้นคุณพระจะยอมเด็กการให้ลูกหน้ท่เดียวหรือ

พระภิรมย์

การท้งจะให้หน้คูมันเป็นการ ใหญ่ให้ผลลำบากมากมาย เกิน
ไปนกันนะ

ชุ่นเบ้ง

เขาเป็นเล็กกันหรือ

พระภิรมย์

เห็นจะต้องเล็ก

ชุ่นเบ้ง

ผมเสียใจ ผมไค้ไปน้คกับเขาเสียแล้วให้หน้

พระภิรมย์ ๑ ะไรแก๊งไปนั้คไปนระกั เขาเสือก่อนแล้วหรือทำไมไม่รอ
ปรีกษานั้ก่อน

ซุ่นเบ้ง ๑ ผมสำคัญว่าคุณพระคงจะพอใจตามความคิดผม แต่ก็ไม่
เป็นไรเมื่อพอสงวังหน้มาถึงนั้แล้วจึงค่อยตกลงกันต่อไป ะค
กว่า ถ้าเจ้าตัวเขาเต็มใจจะกลับไปก็แล้วกันไป แต่ถ่า
เขาไม่ตกลงก็ต้งคิกกันต่อไป เพราะการที่ระยังคั้ให้ค
ทมิอสรภาพทำการที่ไม่ต้งการท้านันยังคั้ไม่ได้อยู่เอง

(ขณะนั้น ได้ยินเสียงนกหวัดเป่ายาวบอกสัญญาณทั้ยุด
ทั้ข้างนอก พระภิรมย์กับนายซุ่นเบ้ง ต่างคนต่างลุกซุ่น
เดินไปดูที่หน้าต่าข้างขวา)

พระภิรมย์ ๑ ออ พวกเสอข่ามาทำไมกันแยะ

ซุ่นเบ้ง ๑ ได้ยินว่ากำลังซ้อมรบ

พระภิรมย์ ๑ ซยุงพลกั เทยวเคินตะพิคตะเพิกขุกรกัไม่ว่าในย่านใน
ซ้องซงใคร คุเหมือนจะเข้าใจเสี้ยว ถ้าเล่นเป็นทหาร
ละก็จะทำอะไรไค้ทุกอย่าง

ซุ่นเบ้ง ๑ เข้ามาในย่านคุณพระด้วยหรือซอรับ

พระภิรมย์ ๑ เคยเข้ามา แล้วได้ไค้ไมไค้ใครไปค้วย

ซุ่นเบ้ง ๑ ตรวานถ่าว่าไม่พงกพอรบกรกัเสยข่างสิซอรับ ถ่าว่าไม
คะนเนพวกเสอข่าจะพากันเข้าใจไปว่า พวกเขาอยู่เห็นอ

กฎหมาย

พระภิรมย์ ๗ เอ๊ะ ๗ กุทาทางเหมือนจะมาพักกองอยู่ตรงนั้นเขอจริง ๆ ถ้าจะ
มานั่งอยู่ข้าง ๆ หามรุ่งหามค่ำเช่นนี้ใครจะคอยระวังระวังไว้ได้
หว่าคโหว

ขุนเบ้ง ๘ ก็ทำไมคุณพระไม่ไล่ให้ไปตั้งเสียก่อนเล่าขอรับ

พระภิรมย์ ๘ ฉนั้นได้เคยไล่ที่หนึ่งแล้ว เขาตอบว่าเขาไม่โตคงอยู่ในที่ขาน
ของฉนั้น ฉนั้นไม่มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะไล่เขา

ขุนเบ้ง ๘ ขอนนักรจริงอยู่ แต่คุณพระควรจะคอยระวังไว้อย่างเขานัก
หนึ่งก็พองบกรกไต่ที่เคี้ยว แต่ถ้าจะไม่ไหม้ทางตีเคียนไต่
เลย ควรจะบอกกล่าวเสียก่อนนะสิ

พระภิรมย์ ๘ จริง ฉนั้นจะไปเคี้ยวฉนั้น มาก้วยกันเงอะ (พากันออกไปทาง
หลัง นายสววยกับแม่เนี้ยพากันออกมาจากทางประตูซ้าย)

สววย ๘ ฉนั้นว่าแล้ว ว่าคุณพ่อเนี้ยเป็นคนที่ไม่มีความแน่นอนอะไรเลย
เป็นคนลึงเลตสุดในโลก หล่อนก็โตขึ้นแล้วแก่หูล่อนเอง
ว่าพี่ชายหล่อนเขาอธิบายก็ปานใด คุณพ่อหายลึงเลเมื่อไร
เป็นหวงหน้าหวงหลังไม่รู้จักขบ ทำไปทำมากี่ครั้งจะต้องตาย
แหงแกกกันอยู่นเอง

เนี้ย ๘ นการบเนี้ยเป็นทองม้วนแล้วหรือ

สววย ๘ ไม่มีข้อสงสัยเลย ไม่แน่นอนแม้ว่าจะเริ่มวันใดเท่านั้น

เนี้ย ๘ ตายจริง ก็ถาอย่างนั้นจะทำอย่างไรกันดีเล่า

สววย ๘ ฉนั้นเขอนัก จะมานั่งรอนกว่าคุณพ่อจะทำใจให้ตกลงไต่ได้แล้ว

คงเลยไม่ได้ไป ก็ระรอกทำไมเรามาพากันไปเสียก็แล้ว
กัน

เนี้ย อะไร จะทงคุณพ่อไว้ทางนออย่างนหรือ
สวย ก็แกไม่ไปจะทำอย่างไรเล่า หรือหล่อนยังห่วงแกอยู่อีก ยัง
อาลัยอาวรณ์อยู่อีกหรือ

เนี้ย พทไธ้ ทำไมจะไม่อาลัย ใจท่านคิดคำนึงมาก
สวย ก็ส่วนฉันแล้ว หล่อนจะใจทำให้ฉันไปไหนคนเดียวหรือ
เนี้ย ก็เมื่อดลั้วจะว่าเหวักทำไมไม่พาอ๊แก่่นไปด้วยเล่า จะไป
บำรุงบำรุงเรอกันให้ถึงใจ

สวย พทไธ้ แม่นเนี้ยทำไมพคอย่างนี้ไค้ หล่อนควรจะเข้าใจ
แล้วว่าการที่ฉันต้องเอาใจอ๊แก่่น เพราะจะขบปากมันเท่านั้น
มันรู้มากเกินไปถ้าไม่ทำก็ค้อมันไว้ มันก็จะขายเราเสีย
เท่านั้น

เนี้ย ฉันไม่เชื่อเลย ถ้าจะเพียงแต่ทำไมตรเท่านั้น ทำไมจะต้อง
ไปหากันบ่อยนัก แทะขไม่เว้นวัน

สวย ก็หล่อนนะฉันพขะไค้ง่าย ๆ เมื่อไร แต่หล่อนไม่ควรทระหิง
อีกคนเช่นนเลย มันเป็นขซาไม่เปรียบกับหล่อนไค้เลย
แล้วอ๊แก่่นก็แก่กว่าฉันตั้ง ๔-๕ ปี หล่อนกับฉันนะขพอ
สมคัสมก็มกัน (เข้าไปทำท่าจะกอด)

เนี้ย ออชยานะ เทยวจะไค้เกิดความเคยวนเอง นแหละเขาว่า
คยเกิดสร้างบ้าน

- สวายน อะๆ แม่แก่ ทำแก่ไปไ้ น้แน่ะ ว่าแต่จะไปต่อกันหรือ
ไม่ไป
- เนี้ย ไ้ม่ไรไ้
- สวายน อะไรม่ไร (เข้ากอด เนี้ยทำท่าจะสะบัดก็ม่ปล้อย) ทำไ้
ต้องประพุดเป็นคนล้งเลไปต่อกัน หรือคิกโรคผัวแก่
- เนี้ย ไ้ ยู่อย่างนี้แหละ (ผลออกจากนายสวายน)
- สวายน ต้องขอให้หล่อนเข้าใจว่า ถ้าจะไปต้องรีบไป ถ้าไ้
อย่างนั้นจะทำลำบาก เรือนตกมีลาเดียวถ้าควว่าพสวัง
หนทหารมาแล้วจะต้องการเรือนนเหมอนกัน
ก็จะเป็นไรไป ไปต่อกันก็ไ้
- เนี้ย ไ้ไหนไ้ จะไ้ก็กเราอะไรเล่า หรือบางที่แม่เนี้ยจะต้อง
การให้เขาเขยตักม่ไร บางที่ฉันจะเต็กเงินไปกรรมัง
- เนี้ย อุดแต่เต็ก ๆ ยังปานนี้ น้ถ้าเป็นผุใหญ่อีกหน้อจะเป็น
อย่างไร
- สวายน (จับมือเนี้ยและเอียงหน้าเข้าไปพุด) อายฉันยังมากชั้น ก็
คงจะยังรักแม่เนี้ยมากชั้นเท่านั้น (พระภิรมย์เดินมาที่เฉลียง
สวายนกับเนี้ย ได้ยืนเฝ้าที่ออกห่างจากกันไป พระภิรมย์
เดินมา แลดูทั้ง ๒ คน นายสวายนเลียงออกไป)
- พระภิรมย์ (หน้าบึ้ง) น้มาพุดซบซิบอะไรกัน
- เนี้ย พ่อสวายนเขาเล่าถึงเรื่องจะเกิกรบเกิดพุ้งอะไรกันนะคะ

พระภิรมย์

อะเรอไรอะไรกคามทเถอะ แต่ทำไมจึงต้องพดกันอย่าง
ท่าทางสันทสนมเหลือเกิน ทำไมต้องจับมือถือแขนกันด้วย
พทไธ่ คณละก็ ทำไมขสงสัยเช่นนี้ (เข้าไปทำท่าคลอเคลีย)

เนี้ย

อะไรเต็กเล็กก็หงมทวยหรือคะ

พระภิรมย์

มันก็ไม่ส่เต็กนัก มันโตพอที่จะควรรังไต่อยู่ข้าง

เนี้ย

เอะ นคณระวางอะไรหรือ

พระภิรมย์

กนนแหละ หน่มกัยสาว—ฮือ

เนี้ย

นคณก็ไมม่ตตาคิดนแล้ว จึงไต่หาความว่าคิดนทำผิดคิด
ชั่ว พทไธ่ ๆ เสียแรงมีผัวกับเขาคนหนึ่ง หมายถึงไต่เช่น
ที่ฟังไต่เช่นสขกายสขใจก็กลับมาเป็นไปเสียเช่นนี้ ช่าง
อากัพเสียจริง ๆ (ทำเป็นร้องไต่)

พระภิรมย์

อ้าว ๆ แม่เนี้ย นนอะไร

เนี้ย

(ทำเป็นสะอื้นพลางพดพด) เมื่อก่อนอะมาเป็นเมยคณพระ
มี ชายหนุ่ม ๆ มากอมคิดนอยู่ออกรอยข้าง ถ้าเป็นคนใจ
เขามักกลงกับเขาไปเสียแล้วหรือ นอตส่าหส์วงทวไไวเพอ
มาเป็นเมยคณพระก็หมายว่าจะไต่ฟังผัวที่เป็นผัวใหญ่ใจหนัก
แน่น ไม่ไต่คึกเคยว่าจะมาสันวาสนาลงในเร็ววันเช่นนี้

พระภิรมย์

แม่คณของพ พไม่ไต่เห็นอย่างโนนอย่างนอะไรไปคอก เป็น
แต่อรรมตาคนทมอายุมาก ๆ แล้วอย่างพ ยงมเมยทสาว
สวอยอย่างหล่อนกยงห้วงโยมากชน เพราะรักมากเท่านั้น

เนี้ย

ถ้ารักทำไมจะหาความชั่วร้ายมาขายให้เล่าคะ

พระภิรมย์ ฉันไม่ได้หาโดยความอะไร ฉันเชื่อหล่อนทุกอย่างจริง ๆ
นะหล่อน (กอดแม่เน้ย)

เน้ย คุณก็แค่พูดเท่านั้น

พระภิรมย์ พุดโล้วจริง ๆ นะแม่เน้ย คราวนี้ฉันจะไม่ทำให้หล่อนต้อง
รำคาญใจอีกทีไปเลยทีเดียว ฉันรักหล่อนยิ่งกว่าอะไร ๆ
ในโลก ไม่อยากให้หล่อนมีความทุกข์แม้แต่ครู่เดียว
(นายซุ่นเบ้งเดินมาที่เฉลียง แล้วกระแอม)

พระภิรมย์ อะไร

ซุ่นเบ้ง ผมมีอะไรจะพูดกับคุณพระสักหน่อย (เน้ยรู้ที่เฉลียงไปทาง
ซ้าย นายซุ่นเบ้งจึงเดินเข้ามาจากเฉลียง)

พระภิรมย์ มีเรื่องอะไร

ซุ่นเบ้ง มาแล้ว

พระภิรมย์ ใคร

ซุ่นเบ้ง พ่อส่วงนั่นสิขอรับ

พระภิรมย์ อยู่ที่ไหนแล้ว

ซุ่นเบ้ง อยู่ในสวน ถ้าผมให้สัญญาจริงจะเข้ามา

พระภิรมย์ ให้สัญญาแล้วสิ ให้เข้ามาเสียเร็ว ๆ จะดีกว่า

(นายซุ่นเบ้งไปที่หน้าตำหนักหนึ่งข้างขวาโบกผ้าเช็ดหน้าขึ้นลง
สามที สักครู่หนึ่งนายส่วงก็เข้ามาทางด้านหลัง นายส่วงแต่ง
เครื่องสนามอย่างพลทหาร กรมทหารราบที่ ๒๕ แต่ไม่มีปืน
หน้าตาค่อยมีเลือดฝาดรูปร่างท่าทางก็แข็งแรงขึ้น)

- พระภิรมย์ อย่างไวพ้อใหญ่
- สวิง (โคลงท้ว) เต็มที เต็มที
- พระภิรมย์ พทไธแนที่เคี้ยว ลูกของพ้อเกิดมาเช่นผู้ไม่เคยตกทักซ์
ไคยาก เคยกินคั้นอนตี นี้ต้องไปกรากกร้าอย่างชชา จะ
ไม่ลำบากอย่างไร
- สวิง คุณพ้อเข้าใจผิด ผมไม่ไค้คงใจระกล่าวถึงการเป็นทหารว่า
เต็มที การเป็นทหารนั้นก็จริงอยู่ทลำบาก แต่ไม่เหลือทน
เหลือทานปานไค ลำบากมากอยู่แต่ในชั้นตน ๆ เท่านั้น
อยู่ ๆ ไปหน้อยก็เคย ๆ ไปเอง ที่ผมบ่นว่าเต็มทีคือการท
หน (สั้นท้ว)
- พระภิรมย์ เป็นอย่างไร
- สวิง โธย ลำบากเหลือเกิน เขาเรียกแถวแล้วกำลังเรียกชื่อ
ผมบอกจ่านายสิบว่าผมลงท้องขออนุญาตไปส้วม เขาก็
อนุญาต ผมไปทางส้วมแล้ววกเลยบนข้ามรวหลังส้วมออก
มา ต้องเล่นจะเอ้หลยหลักเขารกเข้าพงมา หนามช้วน
แทยบนไปทั้งตัว เจียน ๆ ตาย เออ ก็อาการของคุณพ้อ
เป็นอย่างไรละขอรับ
- พระภิรมย์ (ประหลาดใจ) เอ๊ะ อาการอาแกนอะไรกัน
- สวิง ก็ไหนพ้อซุ่นเบ้งบอกผมว่า คุณพ้อเป็นโรคหัวใจมีอาการหนัก
อย่างไรละ

- ชุ่นเบ้งจริงขอรับคุณพระ ผมออกไปเช่นนั้น เพราะถ้าไม่เช่นนั้น
 พ่อสวี่ก็คงไม่ทำใจหนีมาได้
- สวี่พทไฉ้ นี่หลอกกันเล่นคอกหรือผมนี้ไฉ้มากสำคัญว่า
 คุณพ่อช่วยจริง ๆจึงไฉ้ต่อสู้สำหรับมาหานี้ผมกลัวยาก
 เปลา ๆ เท่านั้นเองแล้วมีหน้าข้ากลับไปคงจะต้องถูก
 เขมยอีก
- พระภิรมย์อะไรอย่างนั้นทีเคียวหรือ
- สวี่แน่ละสิขอรับข้ามันเขากัดกรแล้วที่ผมหนีเมื่อหนีแล้วจะ
 ไม่ให้เขาลงโทษอย่างไร พทไฉ้ เสียตายจริง ๆ เสียแรง
 ตั้งใจว่าจะประพาศตัวไม่ให้ต้องถูกลงโทษเลย คราวนี้ผม
 จะต้องรับทั้งความเจ็บความอาย เพราะผมเสียรู้เชิดออดยคำ
 โทหกของอ้ายเจ็ก
- ชุ่นเบ้งคุณเดชะขอรับคุณพระอย่างนั้นแหละเขาเรียกว่าทำคุณบูชา
 โทษ
- สวี่แกมาทำบุญทำคุณอะไรตรงกันข้ามแกทำร้ายให้แก่
 ฉินมากที่สุดผมหวังใจว่าคุณพ่อไม่ไฉ้รู้เห็นเป็นใจด้วยกับ
 อ้ายเจ็ก
- ชุ่นเบ้งคุณพระสั่งเองให้จัดการให้แกพ้นจากทหาร
- สวี่คุณพ่อทำไมเป็นไปไฉ้เช่นนั้นผมเสียใจมาก
- พระภิรมย์พ่อไม่ไฉ้บอกมันให้มันจัดการให้ลูกหนีเลยมันสาระแน
 ไปจัดการเอง

สวึง ถ้าเช่นนั้นก็ยังชั่ว แต่เวลานผมไม่มีเวลาอยู่ออกแล้ว ต้อง
ขอลาไป

พระภีรมย์ จะไปไหน

สวึง กลับไปทกรมณันดิชอรัย

ซุ่นเบ้ง อะไรอยากกลับไปดึกเหมือนหรือ

สวึง ข้าจะถูกเหมือนหรือไม่ถูก ก็ช่างข้าเถอะเนอหนึ่งของข้าเอง
ไม่ใช่ของอ้ายเจก

พระภีรมย์ ซัก่อน ทำไมจะต้องรีบร้อนกลับไป รอนพรงนักไม่ได้
กินข้าวกินปลาเสียให้สหายดักมือหนึ่งก่อนดีกว่า

สวึง ผมจะกินแกนอะไรลง ผมต้องรีบไป เวลานักเป็นเวลา
ฉุกฉะหุก ผมได้ยินเขาว่าจวนจะรบกันอยู่แล้ว

ซุ่นเบ้ง ยังไม่มีการประกาศการสงครามจะเริ่มรบก่อนไม่ได้ ผิด
กฎหมายนานาประเทศ

สวึง กฎบังคับกฎหมายอะไรกันไม่รู้ไม่ชี้ด้วย การรบการพุ่งใครเขา
จะมานั่งอนึ่งซึ่งซอกกับกฎหมาย เมื่อถึงเวลาจะรบเขา
ก็รบกันเท่านั้น

ซุ่นเบ้ง พอสวึงเคยเรียนกฎหมายเหมือนกัน ลมหมกแล้วหรือ

สวึง ฉันไม่อยากจะสู้กับแกเสียเวลา คุณพ่อขอรับผมลาที (เดิน
ไปทางประตูหลัง พอถึงประตูหลังก็หยุดชะงัก) เอ๊ะ นั่น
อะไรกัน พวกเสือบ้าขายแถวแล้ว

ชุ่นเบ้ง เล่นซ้อมรบซ้อมรบเข้าอะไรกันตามเคยของเขาแน่แหละ
(เสียงปืนยิงพร้อมกันอย่างยิ่งเป็นดับ)

ชุ่นเบ้ง หนวกหูจริง ๆ จะเล่นทำไมให้รำคาญแก่พลเมืองด้วย
สวิง คุณพ่อชอริบ เชิญคุณอะไรหน่อย (วิ่งมาจากทางหลังไปทาง
หน้าต่างขวา) เชิญทางนี้เห็นถนัดดี (พระภิรมย์ไปที่
หน้าต่างข้างขวา) โนนชอริบที่ชายป่าโนน เห็นไหม
(เสียงปืนยิงดับอีกครั้งหนึ่ง)

พระภิรมย์ ทหารไม่ใช่หรือ

ชุ่นเบ้ง ก็เขาเคยซ้อมรบด้วยกันกับเสือบ้า ไม่อัครรยอะไร

พระภิรมย์ พ่อใหญ่ นั่นทหารกองไหน ทำไมแต่งตั้งผิดกับพ่อใหญ่
เล่า คุณเสือบ้าก็ไม่ใช่เขา เครื่องอื่น ๆ ก็ผิดกัน

ชุ่นเบ้ง ทหารกองนั้นเขากำลังทดลองเครื่องแต่งตัวแบบใหม่กระมัง
(เสียงปืนยิงเป็นดับหลายครั้งเหมือนยิงตามลำดับหมู่)

สวิง คุณคิดสังเกตนึก ผมต้องไปดูให้ไ้ความ (วิ่งออกไปทาง
ด้านหลัง)

พระภิรมย์ ชอบกลจริง ๆ นี่อะไรกัน

ชุ่นเบ้ง ไม่มีอะไรนอกจากซ้อมรบตามเคย เชื้อผมเถอะ

พระภิรมย์ ก็แก่จะมาคหน้าอย่าได้หรือ (นายชุ่นเบ้งไปที่หน้าต่าง) คุณ
ฉินเห็นไหมเหมือนซ้อมรบครั้งก่อน ๆ เลย

(เสียงปืนเป็นอย่างไรดังตามลำพังตั้งแต่ขึ้นไปเสียงมากบ้างน้อย
บ้างเป็นพักๆ แม่แยม แม่อุไร แม่เหนี้ย นายสวาย พวก
ออกมาทางประตูด้านซ้าย)

แยม คุณคะ นี่อะไรกัน
พระภิรมย์ อย่าตกใจ เขาซ้อมรบกันตามเคยอย่างทุกปี
แยม ซอมอะไรดีมันเห็นจริงเห็นจังนัก เห็นหามกันไปก็มี
พระภิรมย์ เขาทำเจ็บสำหรับฝึกหัดหมอ (เสียงนกหวีดเป่ายาวเสียงปืน
หยุดยิง)

ซุ่นเบ้ง (อยู่ที่หน้าต่าง) คุณพระขอรับ พวกเสื่อป่ายกเข้ามาใน
บ้านคุณแล้ว พ่อสวิงกับพ่อสวลีสักน่าเข้ามา

พระภิรมย์ เฮะ นี่อย่างไรกัน

ซุ่นเบ้ง เราได้บอกกล่าวแล้วนะขอรับ ไม่ฟัง (นายสวิงกับนาย
สวลีสวดขันมาทางเฉลียงนำเสื่อป่าขึ้นมา เสื่อป่าแต่งเครื่อง
สนาม มีทลวงมณีเป็นผู้ควบคุม กับทลวงมณีมาด้วย)

สวิง เข้ามาในนึกว่าคุณทลวง (พาเสื่อป่าเข้ามาเสื่อป่าไปยืนที่
หน้าต่างบ้านเตรียมยิง)

พระภิรมย์ พ่อใหญ่ พ่อไม่พอใจอย่างยิ่งที่เจ้าไปนำเสื่อป่าเข้ามา
ขกรกในบ้านพ่อเช่นนี้

สวิง พทโธ่ คุณพ่อนี่เป็นบ้าหรืออย่างไร จนเกิดรบกันแล้วยัง
มีพวกอยู่ได้ (ทุกๆ คนในท้องถิ่นพากันตกตะลึง) คุณแม่

คุณพิ หลบเข้าไปหลบอยู่แถวชอร์บี ให้ไกล ๆ หน้าค่าง
ไว้เข็นคั (พวกผู้หญิงหลบไปทางข้างซ้าย นายสววยไปแอบ
อยู่ในหมู่ผู้หญิง)

หลวงมณี นายอิน อัยว่าไร ตั้ันพวกแกมา (นายอินขึ้นมากล่เฉียง)
ท่านผู้บังคับกองไปเสียไหนแล้ว

นายอิน ถูกขืนเมื่อสักครู่เอง

หลวงมณี เป็นอย่างไรบ้าง

นายอิน ถามขุนรัตนจังระกัว่า (เรียก) ท่านชนเร็ว ๆ หนีขย มาหนี
อัยว่าไร คุณหลวงมณีให้หา (ขุนรัตนแพทยขึ้นมากล่
เฉียง คำนับหลวงมณี)

หลวงมณี เจ้าคุณเป็นอย่างไร แผลฉกรรจ์หรือ

ขุนรัตน ถึงแก่กรรมเสียแล้วเคยวนเซง

หลวงมณี คายจริง คายจริง คุณหลวงมนุ ผมต้องทำหน้าตผู้บังคับ
กองค่อไปแล้ว คุณต้องเป็นผู้บังคับหมวดแทนผมค่อไป
(หลวงมนุคำนับ) นายอินหมวดที่ ๒ ไปรักษาทาง
วิมวระชายป่า ถ้าหนักหนากั้เข้าไปอยู่ในคักหลังโน้น ยัคไว้
จนกว่าจะสั่งให้ถอย (นายอินคำนับแล้ววิ่งไป) คุณหลวง
มนุ หมวดของคุณรักษาคักใหญ่นี้ สั่งคนขึ้นไปบนชั้นบน
บ้าน ยิงจากหน้าค่างคงถนัดคัก คุณขึ้นไปกำกับชั้นบน

ผมจะอยู่ชั้นล่าง (หลวงมยุคนับแล้วพาออกไป) ท่านขุนจะ
ตั้งที่พยาบาลที่ไหน

ขุนรัตนันต์ ผมไม่ทราบว่าห้องไหนจะเหมาะ

พระภิรมย์ ห้องข้างนี้กว้างขวางก็ เชิญทางนี้ (พาขุนรัตนันต์แพทย์ไป
ทางซ้าย)

อุไร คุณแม่คะ เราไปช่วยพยาบาลคนเจ็บเห็นจะดีกว่า
แย้ม รุ่งหล่อน เราจะรบระรากับเขาก็ไม่ได้ เราควรจะใช้ใน
ทางที่พอทำได้ แม่เนี่ยเล่าอย่างไร

เนี่ย คิดมันขอตัวเสียที คิดมันเห็นเลือดก็ไม่ได้ เป็นลมทุกที
(แย้มกับอุไร แลดูเนี่ยด้วยกิริยาอย่างดูถูกแล้วพากัน ออก ไป
ทางซ้าย)

พระภิรมย์ (กลับออกมาทางซ้าย แล้วพูดกับหลวงมณี) อย่างไร

คุณหลวงตสงขไปแล้ว

หลวงมณี สบายอย่างนี้แหละขอรับ ผมไม่ใคร่ชอบ น่ากลัวข้าศึกจะ
รอกำหนดหน้ามาแล้วจึงระยอกเข้าตีเราเป็นแน่ ถ้าฝ่ายเรา
ไม่ได้กำหนดหน้าอย่างเห็นจะเต็มที ทำอย่างไรจะหาใครไป
บอกข่าวทงทหารได้

สวิง ผมจะไปเองขอรับ

หลวงมณี แกหรือ ก็ได้ฉันจะเขียนใบแจ้งเหตุให้แกถือไป (ลงนั่ง
เขียนใบแจ้งเหตุ)

พระภิรมย์ พ่อใหญ่ น่ะเท่ากั้วิ่งไปหาความตายทียวนะ
 สว่าง ผมทรายแล้ว คนเราเกิดมาต้องตายครึ่งหนึ่งผมไม่วิตก
 อะไร ผมไม่ใช่ลูกผู้หญิง และผมก็ไม่ใช่ไทยเก้) แลดู
 นายชุ่นเบ้ง ชุ่นเบ้งโกรธแต่ไม่ตอบว่าอะไร) ผมได้ทำผิด
 แล้วตั้งคิดแก้ตัว ยิ่งตายก็ยิ่งดี จะได้ไม่ต้องอายเขาใน
 การทเป็นผีหน้าตาทัพ

(ชุ่นเบ้งค่อยๆ เลี้ยวออกไปทางหลัง)

หลวงมณี นายสว่าง แกมีจักรยานหรือ
 สว่าง ไม่มีขอรับ เขามาไปไม่ได้หรือ
 หลวงมณี ช้มาจะส่งแลเห็นถนนคนัก สู้จักรยานไม่ได้
 สว่าง จักรยานของผมมีขอรับ
 สว่าง ค้แล้ว ขอขมให้พทเถอะ อยู่ไหน
 สว่าง พิงอยู่ขยับนไค

หลวงมณี (พับและผ่นักใบแจ่งเทศ) นนายสว่าง (ส่งหนังสือให้) วัป
 ไปให้เร็วทสททจะไปได้

สว่าง ขอรับ ไปเถยวนี้ (ค่านับ แล้ววิ่งออกไปทางหลัง)

หลวงมณี คนพระขอรับ ผมไม่คิดเลยวนายสว่างจะกลับตัวไคถึง
 เพียงนี้ ผมสำคัญวเป็นคนช้ชลาทเหลือแก่ไข การท
 ทำควรวนเป็นการขอของคนกล้าควรรไคย้าเห็นจ (เสียงบ่นยิง
 นคทหนึ่ง) เอะอะไรกัน (วิ่งไปที่หน้าต่าง)

าเห็นจ (เ

นายหมู่เอกเทพ นายสวิงเห็นระดุกขึ้นเสียแล้ว ยิงตอปหรือชอริย์

หลวงมณี ซ้ำก่อน แกเห็นข้าศึกหรือ

นายเทพ ไม่เห็น

หลวงมณี ถ้าเช่นนั้นจะยิงเขาไปอย่างไรได้ ช้อ นั้นพวกเราออกไป
ช่วยนายสวิงแล้ว (พูดออกไปนอกหน้าต่าง) ว่ากระไร
นะ หาอะไรนะ—ก็ห้ามเข้ามาในนี้สิ—(พูดกับสวัสด์) ไป
ตามขุนรัตน์มาที (สวัสด์ไปทางซ้าย) คุณพระทำใจทีๆ
ไว้เถอะชอริย์ (เสือบ่า ๒ คนตามนายสวิงเข้ามา หลวงมณี
ชี้ให้วางลง พอขุนรัตน์แพทย์ออกมาจากทางซ้ายกับนาย
สวัสด์)

หลวงมณี ท่านขุนตรวจกั
(ขุนรัตน์แพทย์ ตรวจนายสวิง ครู่หนึ่ง ระหว่างนี้แม่แย้มกับ
แม่อุไรออกมาจากทางขวายืนตะลึงอยู่ ขุนรัตน์ตรวจแล้วลุก
ขึ้นยืนก้มศีรษะ)

พระภิรมย์ ไม่มีหวังหรือท่านขุน

ขุนรัตน์ หมดลมหายใจเสียแล้ว

(แม่แย้มกับอุไร ลูกเข่าลงร้องไห้ที่ศพ พระภิรมย์ยืนตะลึง
อยู่ เสือบ่าเปิดทวนก ฝ้ายแม่เหย็บเป็นลม นายสวายเข้า
ประคองไว้ ฝ้ายหลวงมณีก้มลงค่นในต้วผู้ตาย เพื่อทาใบ
แจ้เจตฤ ไม่พบครู่หนึ่งแล้วจึงพบอยู่ในกระเป่าเสื่อ หลวง
มณีหยิบมาดูอยู่ครู่หนึ่ง)

หลวงมณี ท่านขุน พบแปลอยู่ที่ไหน
ขุนรัตน์ ขอผมตรวจอีกที (พูดกับแม่แย้ม) ประทานโทษขอรับ ถ้า
คุณอย่าจะดีกว่า

หลวงมณี เชิญคุณเข้าไปในเรือนเสียก่อน จะดีกว่ากรรมังขอรับ
แย้ม ก็จะให้คืนทั้งศพลูกฉันไว้ที่นั่นแหละหรือ (หลวงมณีแลดูตา
อูไร อูไรเข้าใจจึงค่อย ๆ จูงมารดาไปจากห้อง ขุนรัตน์
แพทย์จึงลงมือตรวจศพต่อไป)

หลวงมณี อย่างไรท่านขุน
ขุนรัตน์ ชอบกลขอรับ แปลทางข้างหน้าหาไม่พบ (พลิกศพ)
อ้าว ใพล่มา มีแปลอยู่ข้างหลังนั่นแน่ขอรับ

หลวงมณี เฮ่ อิศวรย์จริง ถ้าเช่นนั้น— ชื่อเป็น ไปไม่ไต่ ไม่ไต่จริงๆ
แต่เวลานี้ไม่ใช่เวลาที่จะไต่ส่วนอะไร (สั่งเสือบ่าที่ตาม
ศพมา) ช่วยกันห้ามศพไปไว้ที่อื่น คุณพระจะโปรดให้
ไปไว้ที่ไหน

พระภีรมย์ ไปไว้ในห้องนอนของเขาเองก็แล้วกัน โปรดตามฉันมา
ทางนี้ (นำผู้ตามศพจะออกไปทางซ้าย พอผ่านไปถึงแม่แย้ม
แม่แย้มทำเซประทินงั่ววิงเวียน)

แย้ม (เสียงอ่อน) ออคุณคะ คุณคะ ก็ฉันลมจะจับเสียแล้ว
(ทำเซเข้าไปหาพระภีรมย์)

พระภิรมย์ (โกรธ) ^{อัน}จักจำเพาะจะมาล่าอชยเวลานี้ละ ^{ลูก}เต่าเขา
ตายข้างใจชั่ววาทกับยักษ์กัณมาร หลีกไป (ผลักหนีไปเสีย
ทางหนึ่งแล้วนำศพเข้าไปทางประตูซ้าย)

หลวงมณี (พูดกับขุนรตน์) ท่านขุนมียาลมกให้แม่คนนั้นเขากิน
หน้อยดี

เนย ขอบพระเดชพระคุณ ^{ก็}ฉันไม่ต้องกินยาของคุณ ^{ยิ่ง}ตาย
เสียก็ยิ่ง ^{ก็}ฉันไม่ใช่คนสลักสำคัญอะไร ^{เป็น}แต่ช
เมียน้อยคนหนึ่งเท่านั้น (สะบัดหน้าหันไปพูดจาซุบซิบกับ
นายสวายต่อไป)

หลวงมณี (ตั้งท่าเหมือนจะตอบ แล้วกลับใจ หันไปพูดกับขุนรตน์)
ท่านขุนกลับไปห้องพยาบาลได้ (ขุนรตน์ออกไปทางซ้าย
แล้ว หลวงมณียืนมองที่หน้าต่างต่อไปครู่หนึ่งแล้วจึงบ่นต่อ
ไป) นี่จะให้ใครไปดีเล่า

สวัสดิ์ คุณหลวง ขอรับ

หลวงมณี อะไรพ่อสวัสดิ์

สวัสดิ์ ผมไปเอง ขอรับ

หลวงมณี แยกหรือ (สั่นหัว)

สวัสดิ์ ^{นี่}คุณหลวงไม่ไว้ใจผมหรือขอรับ

หลวงมณี (ตบไหล่สวัสดิ์) ไม่ใช่เช่นนั้นแต่แกยังอายุน้อยนัก ^{อัน}
ทรายมีอยู่ แยกแยะเห็นแก่ตาแล้วไม่ใช่หรือ

สวัสดี

เห็นแล้วขอรับ แต่ผมถึงจะอยู่ทางนี้ก็ทำประโยชน์อะไร
ไม่ได้ เพราะผมไม่มีเงินจะช่วยคนอื่นถึงต่อสัปดาห์ก็ได้อีก แต่
แรงผมมีพอที่จะถือหนังสือได้ ให้ผมไปดีกว่าที่จะถอนผล
รวมไป

หลวงมณี

แถมเป็นเด็กกล้ามาก ใจลูกเสียแต่ที่เขี้ยว แต่ฉันจำเป็น
ต้องรอขอให้คุณพ่อก่อน

สวัสดี

การขอร้องจะร้องให้ใครเมื่อไรขอรับ ถ้าจะให้ผมไปก็ให้ไป
เดี๋ยวดีกว่า

หลวงมณี

(ตั้งอยู่ครู่หนึ่งแล้วยื่นหนังสือให้) เอ้า เขาไปสิ (นายสวัสดิ์
คำนับรับหนังสือแล้วตั้งท่าจะไป แต่หลวงมณีโบกมือห้ามไว้)
ช้าก่อน ฉันต้องจัดการขอร้องกันไม่ให้เป็นอย่างแต่ก่อนอีก
นายเทพแก่นำพลไปด้วยอีก ๓ คน เดินตรวจทางไป
จนถึงประตูรั้วโน้น มองๆ คุกตามพุ่มไม้ด้วย เห็นใคร
ท่าทางน่าสงสัยเรียกตัวมา ถ้าขี้ขิ้นยิงเสีย เข้าใจไหม

นายเทพ

เข้าใจ

หลวงมณี

ไปเรียกคนที่เคลือบไปด้วย แล้วถ้าไปถึงประตูรั้วแล้ว
เห็นทางปลอดภัยไปร้องก็ทำสัญญาให้ฉันเข้าใจนะ

นายเทพ

ขอรับ

หลวงมณี

ไปได้

(นายเทพวิ่งออกไปทางหลัง หลวงมณีไปยืนมองที่หน้าต่า
สักครู่ใหญ่ ๆ แล้วจึงหันมาทางสวัสดิ์)

หลวงมณีนั่ง แยกไปได้แล้ว ขอบใจมือที่ ไปตลอดคปลอดคไปรุ่งนะ (จับมือ
กับสวัสดิ์ สวัสดิ์ค่านับแล้ววิ่งไปทางเฉลียง ฝ่ายแม่เนี้ยกับ
นายสวาย พยักพยัดกันครู่หนึ่งแล้วก็จูงมือกันจะออกไปทาง
ด้านหลังบ้าน) ซ้ำก่อน ไปไม่ได้

เนี้ย ทำไม

หลวงมณีนั่ง เพราะฉันไม่ให้ไป

เนี้ย คุณมีอำนาจอะไร

หลวงมณีนั่ง มอญทศายนอนอย่างหนึ่งทช่นอกอย่างหนึ่ง

เนี้ย อะไรคุณจะมีอำนาจทำกับฉันอย่างนั้นนเทียวหรือ

หลวงมณีนั่ง ถ้าหล่อนไม่บังอาจขี้ขิ้นคำสั่งฉันก่อน ฉันก็ไม่ทำอะไร
หล่อน ขอให้หล่อนเข้าใจว่าเวลานี้ อำนาจอยู่ในมือฉัน
เต็มที

(นายหม่อมเอกเทพที่รับใช้ไปนั้นกลับเข้ามา)

หลวงมณีนั่ง อย่างไรนายสวัสดิ์ไปแล้วหรือ

นายเทพ ไปแล้ว เรียบร้อยดี

หลวงมณีนั่ง ไตเห็นใครแปลกปลอมบ้างหรือเปล่า

นายเทพ ไม่เห็น

หลวงมณีนั่ง เห็นข้าศึกไหม

นายเทพ เห็นอยู่ลึบๆ ที่ชายไม้โน้น

หลวงมณีนั่ง คได้แล้ว เข้าประจำที่ตามเดิม (นายเทพไปประจำที่หน้าต่าง

ตามเดิม เนื่อกับนายสววยจะไปทางซ้าย หลวงมณีจึงพูดกับ
 (เนี้ย) ถ้าจะเพียงเข้าไปในเรือนใต้ แต่ถ้าจะลงทางบันได
 หลังไม่ได้ เพราะมันสังยามหลังไว้แล้ว ห้ามเป็นอันขาด
 ไม่ให้ใครขึ้นลงทางนั้น (เนื่อกับสววยไม่ตอบว่าอะไร
 พวกมันไปทางขวาเจ็บบกัอยู่ครู่หนึ่งแล้วหลวงมณีเข้ามาทาง
 ซ้ายพระภริมย์ตามมาด้วย)

หลวงมณี คุณหลวงขอรับ ผมคอยช้ช้ช้ช้ เห็นข้าศึกยกเดินผ่านไป
 ทางตะวันออกเฉียงใต้ นึกกลัวจะคิดทำอันตรายสะพาน

หลวงมณี ไม่ใ้ใ้ใ้ใ้ ถ้าทำลายสะพานได้แล้วจะร้ายมาก จะคิดทาง
 เดินสะควงสำหรับกองทัพเสียทางหนึ่งทีเดียว พวกเรา
 คอยรบไปช้ช้ช้ช้สะพานไว้ ทางนี้ไม่มีมาย่างหรือ

หลวงมณี มีขอรับ แต่คไม่มาก

หลวงมณี ถ้าเช่นนั้นทงไว้ทนมแต่ยวกัพอ ไ้ปรคเข้านทหวัดประชุมที
 (หลวงมณีออกไปที่เฉลียง เป้านทหวัดสัญญาณั้ประชุม
 เสียงคนคักคักงัวมา เสียงนายอินสั่งหยุด แล้วตัวนายอินจึง
 เข้าในท้องพร้อมด้วยหลวงมณี)

หลวงมณี พวกเราจะคองรบไปช้ช้ช้ช้สะพาน เพื่อไม่ให้ข้าศึกทำลาย
 ใต้ นายหม่เอกเทพอยู่คุมพล รักษาทนมหนึ่ง คอยระวัง
 อย่าให้ข้าศึกถหลัง คอยทำเสียงเอะอะไว้กัแล้วกั ให้
 ข้าศึกนกว่า พวกเรามากจะใ้ใ้ใ้ใ้พระวงอยู่ทางนี้เข้าใจใหม่

นายเทพ

เข้าใจ จะให้ผมคงอยู่ในที่ตกนี้หรืออย่างไร

หลวงมณี

อยู่ที่นี่สัก ๑๐ คนก็พอ นอกนั้นไปเข้าอยู่ในที่ตกหลังริม
ถนน จะได้เห็นทางสามแยก ฉะนั้นจะจ้ะทำให้ผมอยู่นไปอยู่
ถ้าเห็นยศไม้ไหวไปสมทบกันเข้าใจใหม่

นายเทพ

เข้าใจ (หลวงมณี หลวงมธุ นายอินพากันไปทางหลัง
เสียงบอกเลื้อบ้ำให้แบกอาวุธหน้าเค็ม เงียบอยู่สักครู่ใหญ่ๆ
แล้วจึงได้ยินเสียงปืนยิงข้างนอก เป็นอย่างยิงตามลำพัง
นายเทพสั่งให้ปิดประตูหลังแล้วเตรียมยิง อีกครูนายเทพจึง
สั่งให้ยิงตามลำพัง เลื้อบ้ำต่างคนต่างยิง พระภิกษมย์เข้ามา
จากทางซ้าย มาชะเง้อดูอยู่)

นายเทพ

คุณพระระวางหน้อย (ทันใดนั้นพลเลื้อบ้ำคนหนึ่งร้องโอย ทั้ง
ปืนและเอามีออวากุมแขนซ้าย) คุณพระขอรับ ไปรคเรียก
ขุนรัตนศักดิ์ (พระภิกษมย์ไปเรียกขุนรัตนแพทยออกมา
ขุนรัตนแพทยให้เลื้อบ้ำผู้ถูกยิงถลกแขนเสื้อขึ้น แล้วจัดการ
เอาผ้าพันให้แล้วผู้เจ็บก็จับปืนขึ้นยิงไปใหม่ อีกครู่หนึ่ง
อีกคนหนึ่งก็ล้ม ขุนรัตนเข้าไปดูช้ที่หน้าอกแล้วก็ช่วยกันกับ
พระภิกษมย์หามเข้าไปทางซ้าย แล้วพระภิกษมย์ก็กลับออกมาดู
อยู่อีก ข้างในท้องหุคยดัง เสียงปืนข้างนอกได้ยินอยู่ห่าง ๆ)

นายเทพ

ไม่ไ้การ ข้าศึกเห็นจะคิดไปเข้าข้างประตูหลัง ผมต้อง
ไปต่อสู้ทางโน้น คุณพระอยู่ทางนี้ไปรคจัดการลงกลอน

ประศุหน้าต่างเสี้ยให้มิกชิกะที (พูดกับเสือบ้า) มาไป
ด้วยกันเถอะ (พาเสือบ้าไปทางขวา)

พระภิรมย์

เฮี้ย ฮ้ายตี ฮ้ายตี มานี่ (ฮ้ายส้อออกมา) มาช่วยกันลง
กลอนประศุหน้าต่างให้แน่น (ไปที่หน้าต่างจะลงกลอน)
เฮะ ฮ้ายพวกซำคักเห็นจะเดินระยำแล้ว จะล่อพวกเสือบ้า
วังเหินฮอยเท่านั้นเอง (มองเห็นบ้นทเสือบ้าคนเจ็บทั้งไว้)
กักเกิดมาเป็นลูกผู้ชาย เขากบมันตักตังเถอะวะ (จับบ้นขึ้น
เล็งลักครู่หนึ่งแล้วก็ยิง ฮ้ายส้อกระพ้อบักและโลดเต้นแสดง
กิริยาดีใจ) ฮ้ายตี กูเอานอนไตคนหนึ่งแล้ววะ (ยิงอีก)
คนหนึ่ง เฮี้ย เฮ็งไปขอลูกบ้นทคนเจ็บเขามาอีก (ฮ้ายส้อไป
แล้วพระภิรมย์ก็คอยจ้องต่อไปเพื่อจะยิงอีก นายชุ่นเบ้งเข้า
มาจากทางซ้าย)

ชุ่นเบ้ง

(ไปกระซอกตัวพระภิรมย์จากหน้าต่าง) คุณพระ พุทโธ
อะไรทำเป็นขี้ไปไต กูฎหมายนานาประเทศห้ามนักไม่ให้
พลเรือนเกยวข้องในการสงคราม

พระภิรมย์

ฮยามาเห่าเรื่องกฏขั้กฏหมายอะไรของมึงหน้อยเลย กู
รำคาญหนัก (คงดูทางหน้าต่าง)

ชุ่นเบ้ง

ผมรักคุณพระจึงเตือนการทพลเรือนจะเกยวข้องในการรบ
ถ้าเขาจับไตละก็ไม่มีดาวออกเทียบวนะชอรั๊บ เขาหาเป็น
ผู้ร้ายอย่างฉกรรจ์ฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา

พระภิรมย์ ช่างกเดอะ ถึงกตายนกชีวิตกเอง (อ้ายสี่เอากระสุนเข้ามา)
เออคที่เคียวลงมาน (รับกระสุนไปบรรจุ)

ซุ่นเบ้ง กิริยบาลต๋อริยบาลเขาวาทกันคุณพระจะพลอยเจ็บรอนด้วย
ทำไม

พระภิรมย์ อูอะ กมันมาซ่มเหงชาติกนวะ แล้วกลุกกักตายนไปทั้งคน
แล้วจะว่ากไม่มชอควรเจ็บรอนอย่างไร (ยกบั้นขุ่นเล็ง)

ซุ่นเบ้ง (จับมือไว้) คุณพระ ผมขอท

พระภิรมย์ (โกรธ) เฮย อายน้อย่างไรนวะ อายสี่จกหัวอายเจกน
ไปให้พันกที่ แล้วใส่หัวมันไปนอกข่านก

(อ้ายสี่ตรงเข้าไปจับมือนายซุ่นเบ้ง แต่นายซุ่นเบ้งไม่ให้จับ
เดินกระตืบตันไปทางซ้าย พระภิรมย์ยังออกไปทางหน้าต่าง
เป็นครึ่งเบนคราวนาน ๆ ยิงครั้งหนึ่งได้ยินเสียงยิงกันมากข้าง
หลังไกล ๆ ทยอย แล้วเสียงเฮ พระภิรมย์ก็ยิงเรื่อยไปจน
ทหารห้า คัก สองหรือสามคนเข้ามาทางซ้ายเข้าจับพระภิรมย์
ได้แล้วแย่งปืนไปจากมือ พระภิรมย์ยืนตะลึงอยู่หว่างทหาร
ห้าคักคักหนึ่ง ร้อยตรีทหารห้าคักคนหนึ่งยืนอยู่ตรงหน้า ต่าง
คนต่างจ้องกัน)

ปีตมาน

หัวใจนักบ

ชุดที่ ๓

มากอย่างเดิม แต่เครื่องแต่งขยับเขยอนไปบ้าง คือโต๊ะเล็กตั้ง
ริมหน้าต่างข้างขวา ไข้เป็นโต๊ะเขียนหนังสือ โต๊ะกลางลากค่อนไป
ข้างขวา มีแผนท่างบนนั้น กับมีเตียงผ้าใบอันหนึ่งตั้งริมฝาข้างขวา

เมื่อเปิดม่าน ผู้บังคับการทหารศัตรูนอนอยู่บนเตียงผ้าใบ เครื่อง
สนามของเขานั้นได้ลอดเขวนไว้ที่หลังเก้าอี้ตัวหนึ่ง เก้าอี้มีผ้าถอด
วางอยู่หน้าเตียง มีทหารยามถือปืนยืนอยู่ที่ประตูหลังที่เฉลียง เปิดม่าน
แล้ว สักครู่หนึ่งปลัดกรมทหารศัตรูจึงเดินเข้ามาทางประตูด้านซ้าย

ปลัดกรม ท่านระโยรคไค้สวนพวกไทยหรือยัง

ผู้บังคับการ เอาสิ พาทัวเข้ามา

ปลัดกรม ใครก่อน

ผู้บังคับการ เอาดาแก่กับซ้ายข้างเข้ามาก่อน

(ปลัดกรมออกไป แล้วพาพระภริมย์กับซ้ายเข้ามาทางซ้าย
มีทหารคุมมาสองคน ผู้บังคับการลุกขึ้นไปนั่งที่เก้าอี้ริมโต๊ะ
เขียนหนังสือ ปลัดกรมหนึ่งทรมโต๊ะวางแผนที่จดคำให้การ
ไปพลาง)

ผู้บังคับการ (ถามซ้าย) แน่ เอ็งเข้าใจหรือเปล่าว่าเอ็งทำผิด

- อ้ายสี่ ฉันเข้าใจตรงกันข้าม ฉันเข้าใจว่าฉันทำถูก
 ผู้บังคับการ เฮ็งจะทำถูกต้องอย่างไร เฮ็งทำร้ายทหารของข้าไม่ใช่หรือ
 อ้ายสี่ ฉันไปทำอะไรที่ไหน ยังไม่ได้ทำอะไรเลย
 ผู้บังคับการ ก็เฮ็งถือลูกปืนอยู่หรือเปล่า
 อ้ายสี่ ถือ
 ผู้บังคับการ ก็มันอย่างไรเล่า ยังจะไม่มีควมผิดอีกหรือ
 อ้ายสี่ ฮะ ก็ลูกปืนเปล่า ๆ ไม่มีตัวมันด้วย จะยิงแยงอะไรใคร
 ได้ หรือแกจะหาว่าฉันเอาลูกปืนขว้างพวกแกตาย
 ผู้บังคับการ เฮ็งไม่ต้องเล่นสำนวน เฮ็งถือลูกปืนไว้ทำไม
 อ้ายสี่ ฉันอยากถือฉันก็จะถือ แกไม่ใช่ นายฉัน
 ผู้บังคับการ เฮ็งถือลูกปืนไว้ให้นายเฮ็งจริงไหม
 อ้ายสี่ จริงนะซีแก
 ผู้บังคับการ แล้วเฮ็งยังจะยืนยันอยู่อีกหรือว่าไม่มีความผิด
 อ้ายสี่ ฉันไม่เห็นเป็นความผิดอะไร ฉันจะเก็บเอาปลอกลูกปืนไป
 เลยมตะพดเล่นข้างไม้ไ้เจียวหรือ
 ผู้บังคับการ เลยมตะพดอะไรยังมีลูกตะกั่วอยู่ด้วย
 อ้ายสี่ ตะกั่วหรือ ฉันเก็บไว้ให้พวกของแก เพราะเห็นใช้ฮ้อ
 ย่งไป กลัวจะหมดเสีย ฉันจึงหาไว้ให้
 ผู้บังคับการ อายนพูดกวนโมโหจริง ๆ ฟังไม้ได้เลย
 อ้ายสี่ ฉันก็ฟังแกพูดไม้ใครได้เลย หมั้นไส้เหลือเกิน

ผู้บังคับการ

เขียนแน่ ข้าระพูกให้ฟัง ในเวลานี้ชาติคือชาติเขารบกัน พวกทหารของข้าไม่อยากจะทำร้ายราษฎรเมืองไทยเลย แต่ถ้าพลเมืองคนไหนทำผิดขึ้นทำร้ายต่อทหารของข้า ข้าก็ต้องเอาโทษเข้าใจใหม่

อ้ายสี่

แล้วก็อย่างไรเล่า

ผู้บังคับการ

ก็ตัวเองทำผิด ชูานเป็นผู้ช่วยพระภิกษุทำร้ายพวกของข้า เพราะฉะนั้นโทษเชิงผิด ข้าจะเอาไปยิงเสียก็ได้

อ้ายสี่

ก็แน่ละสิ หรือถึงฉันไม่มีผิดแกจะเอาไปยิงเสียก็ได้ อีกเหมือนกัน เพราะแกมีกำลังจะทำอะไร ๆ ก็ได้

ผู้บังคับการ

นั่นแน่ เอ็งอยากรอดตายไหม

อ้ายสี่

ก็แน่สิ เป็นธรรมดา

ผู้บังคับการ

ก็ละ ถ้าเช่นนั้นบอกข้าหรือ ว่ากำลังเสียยา

สะพานอยู่โน้นมีเท่าไร

อ้ายสี่

ฮะ เรืองอะไรจะไปบอกแก พลิกแะฮะอ้ายหมอน

ผู้บังคับการ

(โกรธ) อายนี่ไม่กลัวตายหรือ

อ้ายสี่

ก็ไม่กลัวนะสิวะ กลัวก็มึ่มหัวหนึ่ไปเสียแล้วหรือ แกไม่คั่งก็ถูกคนไทยนะ

ผู้บังคับการ

อายนึกชวดคิจริง

อ้ายสี่

ก็ใครชวดคิก่อนล่ะพ่อเอ๊ย แกนะสิอ้ายตัวอสรพิษี่ ะมากินกับคนไทยหรือ ก็ไม่กลัวเลย ทำอะไรก็ทำสิ ยิงเสียเดี๋ยวนี้แกเอาสิ ก็ไม่ต้องกลัวมึงเลย ให้ตายโหงสิ

- ผู้บังคับการ พดกขย้ายนเปลื้องปาก เขาตัวมันไป อีกประเทยวยิ่ง
 เลียบพรอหมกขนายมัน
- อ้ายสี่ เขาสี่ เขาสี่ ยิงเคียวนกเขาสี่วะ อ้ายอสรยักษ์ (ทหาร
 ลากตัวอ้ายสี่ออกไป)
- ผู้บังคับการ (ถามพระภิรมย์) นั่นแน่ แกรู้ใหม่ว่าแก่นะไ้ทำผิดแบบ
 จรรมนิยมการสงครามอย่างร้ายกาจ
- พระภิรมย์ ฉันทไม่เข้าใจ
- ผู้บังคับการ แต่ต้องพยายามเข้าใจหน่อย ทำไมแกจึงยิงทหารของฉัน
- พระภิรมย์ เพราะเข็นข้าศึก
- ผู้บังคับการ แกไม่รู้ หรือว่าแก่นะไ้ไม่มีหนาทอะไรที่จะยิง
- พระภิรมย์ ฉันทเข้าใจว่าฉันทมีหน้าที่ยิงพวกนายเท่ากันกับคนอื่น ๆ
- ผู้บังคับการ เพราะเหตุใด
- พระภิรมย์ เพราะพวกของนายขกรกเข้ามาในเมืองไทย ฉันทเป็นคน
 ไทยคนหนึ่ง ฉันทมีหน้าที่ต่อสู้ศัตรูของชาติไทย
- ผู้บังคับการ แกเป็นทหารหรือ
- พระภิรมย์ เปล่า
- ผู้บังคับการ เข็นเสื่อฆ่าหรือ
- พระภิรมย์ ไม่ไ้ไ้เข็น
- ผู้บังคับการ ถ้าเช่นนั้นแกจะมีหน้าที่ต่อสู้กับพวกฉันทไ้ได้อย่างไร

พระภิรมย์ คุณไทยชอกนายแล้ว คุณมีหน้าที่ตอสเพราะเป็นคนไทย ฉะนั้น
 ยิงพวกนายเพื่อยองกันบ้านเมือง ของคุณตาม หน้าที่ผู้ชาย
 ชาวไทย

ผู้บังคับการ เมื่อแก่ปรารภจะมหนาทเป็นผีของกันชาติแก ทำไมแก
 ไม่เข้าเป็นทหาร

พระภิรมย์ เพราะเมื่อ ม พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหารคุณรับราชการ
 พลเรือนอยู่แล้ว และอย่างไร ๆ ก็ค้ออายุคุณก็มากเกินที่จะ
 เป็นทหารไคแล้ว

ผู้บังคับการ ถ้าเช่นนั้นทำไมแกไม่เป็นเลื่อย่า

พระภิรมย์ ก็เพราะคุณเข็นข่า ไม่รู้สึกคองประโยชน์ของเลื่อย่าจนเกิด
 สงครามขึ้นแล้วคุณจึงแลเห็นประโยชน์

ผู้บังคับการ เมื่อแกไม่ไคเป็นทหาร และไม่ไคเป็นเลื่อย่าทั้งสอง อย่าง
 เช่นนั้นต้องแปลว่าแกไคสละอำนาจอันชอบธรรม ของแกที่
 ครอบ เพราะฉะนั้นแกไม่มีอำนาจอันชอบธรรม หรือหน้าที่
 จะยิงพวกฉันเลย

พระภิรมย์ ทำไม ฉันทเป็นคนไทยคนหนึ่งเหมือนกัน จะไม่มีอำนาจ
 อันชอบธรรม ที่จะตอสศัตรูแห่งชาติไทยหรือ ฉันทไม่มี
 อำนาจอันชอบธรรมที่จะยิงกันบ้านเมืองของฉันทหรือ

ผู้บังคับการ คนอย่างแกไม่มีอำนาจอันชอบธรรมแม้แต่จะยิงกันชาติ
 ของแก แกเท่ากับไม่ไคคน แกเหมือนปลัสศัตรูตัวหนึ่ง
 เท่านั้น

พระภิรมย์
ผู้บังคับการ

(โกรธมาก) เอ๊ะ นายนี้ ทำไมต้องถูกฉันอย่างนี้
เพราะแกมีโอกาสดแล้วจะทำคนให้เป็นผู้มีอำนาจ อันชอบ
ธรรมที่จะขอร้องกันชาติได้ แต่แกไม่ถือเอาโอกาสนั้น ถึง
แกไม่มีโอกาสรับราชการเป็นทหาร แกก็ควรจะเข้าเป็น
เลื่อยป่าไค้ น ทหารแกก็ไม่ไค้เป็น เลื่อยป่าแกก็ไม่ไค้เป็น แก
ละทิ้งโอกาสหมดแล้วตั้งนี้ แกก็ควรจะเว้นจากการรับอาว
ชนรบ นี้แกขงอาวรับอาวชนรบโดยไม่มีอำนาจอันชอบ
ธรรมเช่นนั้น ฉันไม่เห็นว่แกจะมีทางแก้ตัว ให้พ้นความ
ผิดไปไค้ช่อย่างไร

พระภิรมย์

ข้อความที่ นาย กล่าว มา นั้น ฉัน ยอมรับว่เป็น ความจริง ลย
มาก ฉันเป็นคนที่มีความคิดสั้นเพราะเห็นแกตัวเกินไป แต่
เมื่อฉันเลยมาเสียแล้วจะทำอย่างไรได้ ส่วนข้อที่นายว่าฉัน
ไม่มีหน้าที่จะต่อสู้พวกของนายนั้น ฉันยังรู้สึกอยู่ในใจว่
ฉันไม่ไค้ทำความผิดในข้อนี้ เพราะฉันเห็นว่าฉันเหมือน
พวกเจ้าของบ้านที่ถูกโจรมาปล้น การที่ฉันจะต่อสู้โจรที่
ปล้นบ้าน ฉันไม่รู้สึกเป็นความผิดอันใด

ผู้บังคับการ

แกจะเปรียบพวกฉันกับโจรไม่ถูก เพราะฉันมาโดยเปิดเผย
ตามแบบธรรมเนียมการสงคราม ส่วนแกเองนั้นแหละ
ประพฤติเหมือนผู้ร้ายที่ลอบฆ่าคนโดยเจตนา ตามกฎ
สงครามแกไม่ควรไค้รับความกรุณาอย่างหนึ่งอย่างใดเลย

พระภิรมย์

ก็แล้วอย่างไรเล่า

- ผู้บังคับการ ถ้าฉันจะให้เอาควักไปยิงเสียทันทีก็ได้ ไม่มีขุญหาอะไร
- พระภิรมย์ ก็ต้องเป็นเช่นนั้นเอง เพราะฉันอยู่ในเงอมนายแล้ว เหมือนลูกนกจะขี้เสียก็ตายเท่านั้น
- ผู้บังคับการ แกล้งเข้าใจเช่นนั้นก็ได้แล้ว แต่ฉันแน่ว่าฉันจะขออะไรให้ ฉันเป็นศัตรูจริง แต่ฉันก็มีใจกรุณาใจเหมือนกัน เพราะฉันแน่ว่าจะให้โอกาสแกรอดตายได้ทางหนึ่ง แต่แกต้องให้อะไรฉันเพื่อแลกกับชีวิตของแก
- พระภิรมย์ ฉันทะมีอะไรให้นายได้ ฉันไม่ใช่มหาเศรษฐีไม่มีทรัพย์สินงวักงวัก มีก็แค่พอกินเท่านั้น ส่วนของในยานนั้นก็เท่ากับเป็นของนายหมดแล้ว พวกของนายฉันเสียออกจากรัศกีระกายทั่วบ้านแล้วตงแต่ทองนอนจนถึงควัวไฟ
- ผู้บังคับการ ก็ไม่เห็นสู้เป็นประโยชน์อะไรหนักหนา ในควัวไฟของแกก็มีแต่อาหารที่พวกแกกินได้ แต่พวกฉันแม้ได้กินก็แทบรอกแตก เช่นปลาเน่า เป็นต้น
- พระภิรมย์ ก็พวกฉันกินกันอย่างนั้น กระบี่ปลาร้าที่นายเรียกว่าปลาเน่า นั้นมันเป็นอาหารสำคัญของพวกฉัน ฉันทักหาไว้ อย่างนั้น ถ้าฉันรู้ล่วงหน้าว่านายจะมา ฉันทะได้ห้าของชนิดที่นายกินได้เตรียมไว้ให้พร้อม
- ผู้บังคับการ แล้วบางทีจะโรยสารหนูไว้พร้อมในของกินนั้นด้วย กระมิง (หัวเราะ) แกนเป็นตาแก่ที่ออกจะช่างพูดอยู่บ้าง ฉันทักไม่ใคร่อยากยิงแกเสียออก เอาไว้ฟังแกคุยเล่นก็ระสนุกดี แต่

นั่นแน่พดธระกันต่อไปเถอะ ทลนคองการแลกเปลียนกับ
ชีวิตแกคชความร บ้างอย่าง

พระภีรมย์ ความรนายคองมีมากกว่าคณอยู่แลวเป็นแน คณจะมีอะไร
ไปเสกวงให้แก่นายโค

ผู้บังคับการ มีการบงอย่างทแกอาจรรวไคคักว่าคณ เช่นข่าวคราวอัน
เกยวควยเรองตองททวารหรือเสือบาเป็นคณ

พระภีรมย์ นายกรอຍเองแลว ว่าคณไมไคเชนทงเสือบาทงททวาร จะ
ให้คณรเรองททวาร เรองเสือบาไคอย่างไ

ผู้บังคับการ การไคขางจะค

พระภีรมย์ รังคินาย แต่ถาคณไมจริงจรงๆ จะทำอย่างไ

ผู้บังคับการ ถาเชนแนเป็นอนจนใจอยเอง แต่คณจะเสือกถามแคชอชทแก
ควรรจะรไค

พระภีรมย์ คณเห็นวาคาจะถามคักจะเสี่ยเวลาเปล้า เพราะคณไมรู้อะไร
เลย

ผู้บังคับการ คองคองร บ้าง เป็นคณว่า ททวารทชคมาชวย กรมทอย
มณบรณน จะมาทงไหนไคขาง

พระภีรมย์ มทงๆ ไหนเชากคองมาทงน

ผู้บังคับการ รังของแก แต่แกเทาไมตัก ข้างเลย หรือว่า จะมาทงไค

พระภีรมย์ คณไมใช่แม่ทัพ จะรไคอย่างไ

ผู้บังคับการ แกไมเคยคเขาชอุมวข้างหรือ

พระภีรมย์ เคย

- ผู้บังคับการ กเมื่อซ้อมรบเขาเดินทางไหน
 พระภิรมย์ เดินทางทางเกวียน
 ผู้บังคับการ ทางเกวียนไหน
 พระภิรมย์ ทางเกวียนที่เกวียนเดิน
 ผู้บังคับการ รัแล้ว แต่ทางไหน
 พระภิรมย์ ก็แล้วแต่นายทหารเขาจะเลือก
 ผู้บังคับการ เชอ ก็เขาเลือกทางไหนแล้ว
 พระภิรมย์ ขางทิศทางโน้น ขางทิศทางนี้
 ผู้บังคับการ เชะ แกนพคด้วยลำบากจริง
 พระภิรมย์ นายก็เหมือนกัน ฉนพคกับนายวิสกลำบากมาก
 ผู้บังคับการ เขาเฉอะเรื่องกองทหารแกจะว่าไม่รักตามที่ แต่เรื่องเสื่อฆ่า
 แกคงจะรัมากกว่ากระมัง
 พระภิรมย์ เปล่า คงเหลวเท่ากันอีกนะแหละ
 ผู้บังคับการ นั้นแปลว่าแกไม่ยอมตอชอย่างนั้นหรือ
 พระภิรมย์ นายจะแปลอย่างไรก็ตามใจนายสิ
 ผู้บังคับการ ฮือ นั้นแกเห็นจะไม่รักชีวิตคอกกระมัง
 พระภิรมย์ พทไร่ ชีวิตใครจะไม่รัก
 ผู้บังคับการ ก็ถ้าเช่นนั้นทำไมแกไม่พยายามถ่ายชีวิตแก
 พระภิรมย์ นั้นแน่ นาย ฉนจะขอตามอะไรนายตรงๆ สักหน่อย ถ้า
 ต่างว่าจะกลับกันเสียละ ต่างว่าพวกฉนจับตัวนายไปไค้แล้ว
 ตามนายอย่างนายตามฉนบ้าง นายจะตอบไหม

(ผู้บังคับการแลดูพระภิกษุที่นั่งอยู่ครู่หนึ่งแล้วพยักหน้าเรียก
ปลัดกรม ปลัดกรมลุกไปผู้บังคับการนั่ง ผู้บังคับการ
กระซิบสั่งอะไรอันหนึ่ง ปลัดกรมพยักหน้าแล้วออกไปทาง
ซ้าย สักครู่หนึ่งก็พาแม่แยมกับแม่อุไรเข้ามาทางซ้าย)

ผู้บังคับการ

(ลุกขึ้นยืนคำนับ แล้วยกเก้าอี้ไปให้แม่แยม) เชิญนายผู้
หญิงนั่ง (ยกอีกตัวหนึ่งไปให้แม่อุไร) เชิญหล่อนั่ง
ฉันต้องขอโทษ ในการ แต่งตัวไม่เรียบร้อย ต่อหน้าท่านทั้ง
สอง แต่รองเท่าฉันได้สวมอยู่สัปดาห์แปดชั่วโมงแล้วพึ่งจะ
มาถอดเมื่อเขามาถึงบ้านท่านเองต้องขอโทษนะจะ

อุไร

(ก้มหัว) คุณแม่กับฉันไม่ถอ

ผู้บังคับการ

ขอยใจ ขอยใจมาก (นั่ง) ฉันมีความเสียใจจริง ๆ ที่ต้อง
พอกันในหน้าที่เช่นสมัครตอกกันเช่นนั้น เชื่อว่าถ้าแม่ได้พย
กัน ในเวลา ที่สงบ เรียบร้อย คงจะ ถูก อธิษาศัย กัน เช่น แน
นายผู้หญิงเป็นภรรยาท่านพระภิกษุไม่ใช่หรือ

แยม

จะ

ผู้บังคับการ

ฉันมีความเสียใจมากที่ระต้องบอกแก่ท่านทั้งสอง ว่าท่าน
พระไต่ประพฤติกิคืออกฏสงครามเป็นข้อฉกรรจ์ คือไต่จับ
อาวธชนต่อสูโดยไม่มีหน้าที่ควรจะทำไต่เลย เพราะท่านไม่
ไต่เป็นทหารหรือเสือบ่า ตามแบบขรรมนิยมการสงคราม
ผู้พระนัยไต่ว่าเป็นพลรบต้องมี เกรือง แต่งตัว อย่าง ไต่อย่าง

ทรงสังเกตเห็นโคตนัก นทานพระไม่มีเครื่องแต่งตัว
อย่างทหารหรือเสือข่าเลย แต่งเหมือนราษฎรธรรมดาซึ่ง
ไม่มีหน้าทรวงเลย ท่านทั้งสองเข้าใจแล้ว

อุไร
ผู้บังคับการ

เข้าใจแล้ว
ฉันไม่มีใครจะอยากพกท้อไปเลย แต่เห็นว่าจะถึงอย่างไร ๆ
ท่านทั้งสองก็คงจะคงรู้เวลาหนึ่ง เพราะฉะนั้นขอกให้รู้ตัว
เวลานี้ดีกว่า

พระภิรมย์

ขอโทษเถะนาย ขอบอกเลย ขอความกรุณาทำการ
ขจรภรรยาฉันไท้ไปเสีย เห็นพินจากตนก่อน แล้วท่านจะทำ
อย่างไร ๆ ก็ฉันก็ตามใจทั้งสิ้น

ผู้บังคับการ

ฉันมีความเสียใจจริง ๆ ที่จะปล่อยนายผู้หญิงทั้งสองไป
ไม่ได้ เพราะท่านต้องเข้าใจว่าฉันก็ต้องระวังไม่ให้พวก
ทหารฝ่ายท่านรู้เรื่องราวข้างฝ่ายฉันเหมือนกัน ฉันมีความ
เสียใจที่คงจะประพฤติวิธียาไม่ก่ต่อนายผู้หญิงเช่นนี้ แต่จะ
ทำอย่างไรได้ การสงครามต้องระวังรอบข้างอยู่เป็น
ธรรมดา

พระภิรมย์

การสงคราม เป็นกิจ ระหว่างผู้ชายต่อผู้ชาย ทำไม จะต้องให้
ผู้หญิงต้องพลอยเกิดคร่อนทวย

ผู้บังคับการ

ฉันไม่ชอบเลยในการที่จะทำ ให้ผู้หญิงต้องรบกับความเกิดคร่อน
และถ้าผอนผอนไต่เพียง ไต่แล้วฉันก็อยากจะผอนผอนเพียงนั้น
แต่ท่านพระต้องเข้าใจว่าผู้หญิงก็มีปากเหมือนกัน ฮา

ระเกะช้อความอะไร ๆ ไปเล่าได้เหมือนกัน ไม่ใช่ว่าฉัน
ระกักขังไว้ตลอดงานสงคราม พอพวกฉันไปพันกัน นาย
ผู้หญิงสองคนจะไปไหนก็ไปได้

พระภิรมย์

ถ้าผู้หญิงเขาสัญญาว่าจะไม่พูด จะไม่พ้อหรือ

ผู้บังคับการ

ชอบกลอยู่ แน่ท่านพระ ฉันจะบอกอะไรให้ถ้าท่านจะยอม
ตาม ทฉันขอ เมอตะกน แลว ละก็ ฉัน จะ ยอมใจดี ให้มาก ๆ
ไม่ใช่แต่จะยกโทษตัวท่านพระ ทั้งนายผู้หญิงสองคนฉันก็จะ
ปล่อยให้ไปได้ตามปรารถนาทันที

พระภิรมย์

เลิกกันไม่ตอ้งพูดอีก

ผู้บังคับการ

อ้าว ๆ ก็อย่างนั้นเสียเนะ ฉันผ่อนฉันให้ก็ ๆ ไม่เอา ฉัน
อยากจะกรุณา ก็ไม่ชอบ

พระภิรมย์

ฉันไม่ตอ้งการความกรุณาของท่าน

อุไร

คุณพ่อคะ เขาจะทำอะไร

พระภิรมย์

เขาจะให้พ่อขายชาติ

อุไร

อะไรอย่างนั้น

ผู้บังคับการ

ท่านพระก็พศร นแรงเกินไ้กว่าที่จำเข็น

อุไร

ท่านตอ้งการให้ทำอย่างไร

ผู้บังคับการ

ฉันถามข้ปัญหาอะไรสองสามข้อ ขอให้ท่านพระตอบ ท่าน
พระไม่ยอมตอบ

พระภิรมย์

ก็ถามถึงทหารถึงเสชมาฝ่ายเรา จะให้พ่อตอบอย่างไร

อุไร ที่คุณพ่อไม่ชอบนั้นควรอย่างยิ่ง (พูดกับผู้บังคับการ) แล้ว
ก็อย่างไรกันต่อไป

ผู้บังคับการ คุณไคซ์แรงแล้วว่า โทษของพ่อหล่อนหนักจริงๆมาก ตามกฎ
สงครามพ่อต้องถึงตาย

อุไร อัยการจริงคุณแม่ (จับมือแม่กำไว้ ทั้งแม่ทั้งลูกทำทาง
ตกใจมาก)

ผู้บังคับการ ถ้าพ่อหล่อนตอบสองสามคำเท่านั้นพอแล้ว ฉันจะยอมยก
ชีวิตให้ หล่อนช่วยพวกากับพ่อหล่อนสักหน่อยไม่ได้
ก็เหวหรือ

อุไร (พูดเสียงเครือ) ไม่ได้ ก็ฉันเป็นหญิงจริง แต่ฉันเป็น
คนไทย ถึงจะเสียพ่อคนหนึ่งก็ดีกว่าจะเสียความเป็น
พลเมืองก็

ผู้บังคับการ (พูดกับแม่แย้ม) นายผู้หญิงจะว่าอย่างไร นายจะปล่อยยให้
ฉิวตายหรือจะไม่ช่วยพวกว่ากล่าวข้างหรือ (แม่แย้มสั่นตัว
แล้วก้มหน้าร้องไห้ ผู้บังคับการนั่งอยู่ครู่หนึ่งแล้วจึงพูด

ต่อไป) ท่านพระ ไม่สงสารลูกเมียของท่านข้างหรือ
ก็สงสาร แต่จะทำอย่างไรได้ ถึงคราวเคราะห์แล้วก็ต้อง
เข้าไปตามยถากรรม (เดินไปทาเมื่อกับลูก) แม่แย้ม
แม่อุไร ฉันมันถึงอายุขัยแล้ว ต้องก้มหน้าไปตาย อย่า
เสียอกเสียใจไปเลย คนเราเกิดมากก็ต้องตายทุกคน ผิด
กันแต่ตายร้ายตายดีเท่านั้น คราวนี้ฉันไม่เสียกายชีวิตเลย

นักวาศสละเล็กละเอียดเป็นราชพลี ขอให้อำไว้ว่าฉันตาย
โดยมันอยู่ ใน ความ รงรักภักดี ต่อ พระบาท สมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวทศไทรทรงชุบเลี้ยงมา มีพระเดชพระคุณหาที่เปรียบ
มิได้ไม่มีอะไรจะถวายเพื่อแสดงความกตัญญูแก่ทเวทอกแล้ว
นอกจากชีวิต

แย้ม

โอ้ คุณ (ร้องไห้)

พระภิรมย์

แม่แย้มอย่า อ่ยร้องไห้ ทำใจไว้ ไม่ช้าก็จะไต่ไปพบ
กันในโลกหน้า สิ่งใดที่ฉันได้พูดหรือทำล่วงเกินหล่อนแล้ว
ฉันขอมาลาโทษเสียเถิด สันฉันไปแล้วหล่อนเป็นใหญ่
ช่วยปกครองวงศ์ญาติด้วยนะ

อุไร

คุณพ่อ

พระภิรมย์

อุไร ลูกรักของพ่อ ตั้งแต่เล็ก ๆ มาแล้วหล่อนเคยบ่นอยู่
เสมอว่าอยากเป็นผู้ชาย คราวหนึ่งเวลาแล้วทหล่อนจะร้อง
ทำใจกล้าหาญอย่างผู้ชาย เวลาที่ออกไปเมื่อหล่อนเองจะได้มี
ลูกมีเต้า แล้วสอนลูกหล่อนให้มีนิสัยกลัวว่าตาของมันเกิด
มาไม่เสียชาติ ไต่ยอมสละชีวิตดีกว่าที่จะยอมเอาใจออก
หากจากเจ้าขาวแดงแกงร้อนสอนให้ลูกหล่อนมีความมั่นคง
จงรักภักดีในพระเจ้าอยู่หัวของเรา ไห้จงรักขานเมอง
ของเรา ถอมันคงอยู่ในพระพุทธศาสนา ยอมตายเสียดีกว่า
ที่จะยกพร่องในข้อเหล่านี้.

(ผู้หญิงทั้งสองไหว้พระภิรมย์ แล้วร้องไห้ ผู้บังคับการ

ศัตร์ลูกขึ้นเดินไป ยืนมองที่หน้าต่างสักครู่หนึ่งแล้ว ยกไหล่หัน
หน้ามาพยักเรียกลัดกรมมาพูดกระซิบกันอีก ปลัดกรม
ออกไปข้างซ้ายแล้วพามาขวยสววย กับเนี้ยเข้ามา ทั้งสองคน
ทำทางเกรงกลัวมาก)

ผู้บังคับการ (พูดกับเนี้ย) แม่คนไหน
เนี้ย ก็ฉันเป็นเมียคุณพระภิรมย์

ผู้บังคับการ ท่านพระไต่ประพุดคิดต่อกฎสงครามอย่างร้ายแรง ฐใหม่
เนี้ย ทราบแล้ว พี่ชายฉันเล่าให้ฟัง เขาว่าเขาท้าคุณพระแล้ว
ไม่ให้อยิง คุณพระก็ระงับยิง

ผู้บังคับการ อ้อ ถ้าเช่นนั้นพี่ชายหล่อนไต่ยกอกด้วยหรือเปล่านั้น ท่าน
พระนั้น ไต่ถึงตาย

เนี้ย ออก

ผู้บังคับการ แล้วหล่อนจะว่ากระไร

เนี้ย ก็ฉันจะไปว่ากระไรไต่ ก็ฉันเป็นผู้หญิงจะทำอะไรไต่

ผู้บังคับการ ถ้าหล่อนจะทำประโยชน์ให้แก่ผัวก็พอจะทำไต่

เนี้ย จะทำอย่างไร

ผู้บังคับการ ดอขคำถามอะไรนึกเคี้ยวเท่านั้น คือ เลือบายทศสะพาน
อยู่นั้น มีกำลังประมาณสักเท่าใด

เนี้ย ก็ฉันจะทราบอย่างไรไต่

ผู้บังคับการ หล่อนพอจะกระเนไต่ เพราะกองเขามาตั้งอยู่ที่นั่นไม่ใช่
หรือ

- นาย กิณณะเนไม่ถุก
 ผู้บังคับการ แนนทราช
 นาย กิณณะเนไม่ถุก
 ผู้บังคับการ (ยกไหล่ แล้วหันไปพูดกับสววย) ก็แก่เล่า
 สววย อะไร
 ผู้บังคับการ แกจะคะเนกำลังเสือป่าถุกใหม่
 สววย ฉินไม่ทราบ
 ผู้บังคับการ ลองคะเนคทเถอะ
 สววย คะเนไม้ไค้
 ผู้บังคับการ นั้แน่ะ ถึงแกจะไมรักชีวิตพ่อแก ชีวิตของแกเองคงจะรัก
 ย่างกรรมัง
 สววย (สะคั้ง) ฉินมีความผิดอย่างไร
 ผู้บังคับการ แกเป็นพลเรือน ไม่ควรจะเกี่ยวข้องในการรบ แกไค้รับ
 เพราะฉะนั้นแกมีความผิด
 สววย ฉินไมไค้รับเลย ให้ฟ้าผ่าสิ
 ผู้บังคับการ ไมไค้รับทำไมถุกขันอยู่ในมือเมื่อพวกฉินเข้ามาในบ้าน
 สววย ขันของเสือป่าถุกอาวุธ เขาฝากให้ถือไว้ให้เขา
 ผู้บังคับการ แกจะให้ฉินเซอหรือ
 สววย ความจริงเป็นเช่นนั้น
 ผู้บังคับการ ฉินไมเชื่อเลย (ตบมือ ร้อยตรีเข้ามาจากเฉลียง) เขา
 นักโทษคนนไปยิงเสียเดยวัน

- (ร้อยตรีคำนับ แล้วตรงไปจะจับตัวนายสวาย เนียรร้องกรีด
เข้าไปกอดไว้ พระภิรมย์ แม่แย้ม แม่อุไร ตะลึงแลดู
ผู้บังคับการยิ้มกับปลัดกรม)
- เนียร พ่อสวาย จะคือไปทำไม ทอมท่านผู้บังคับการเสียแล้วอีก
พระภิรมย์ นางเนียร นั้นวงการอะไรของมึง
- เนียร พทโช้ย ยังหนุ่ม ๆ แน่น ๆ จะมาตายเสียเปล่า ๆ ทำไม
พระภิรมย์ นางเนียร นั้นมึงเป็นชู้กับอายสวายหรือ
- เนียร จะมาชักไ้ให้เอาด้อยเอาความอะไร อีกประเดี๋ยวคุณพระก็จะ
ต้องตายอยู่แล้ว
- พระภิรมย์ (โกรธใหญ่) มึง อีกาเกี อีกาเกี (จะถลันไปแต่ทหารยึดตัวไว้)
ผู้บังคับการ (พูดกับร้อยตรี) อย่างไรไม่เอาตัวไป (ร้อยตรีเข้าจับแขน
นายสวาย)
- สวาย ประเดี๋ยวก่อน นายชอรับ นายอยากจะทำอะไร
ผู้บังคับการ กำลังเสียดขาดรักษาสะพานนั้น มีประมาณสักเท่าใด ถ้า
บอกก็ ๆ ฉนั้นจะปล่อยตัวไป
- สวาย ประมาณสักของร้อยหนึ่ง
- พระภิรมย์ (โกรธ) อ้ายอกตัญญู อ้ายชาติทรวิจฉาน อ้าย——(เดิน
จะไป ทหารรั้งไว้อีก)
- ผู้บังคับการ อ้ายอึ้ง ฉนั้นกำลังอยากฟังข้อความสำคัญอยู่ ท่านพระก็มา
ส่งเสียงอึ้งไปได้ (หันไปพูดกับสวาย) กของร้อยหนึ่ง
ประมาณพลเท่าใด

สวาย เกิมมีรวาว ๑๒๐ คน แดตงไวทันข้าง ตายเสียแล้วข้าง
 คงจะเหลือรวาวสักร้อยคน

ผู้บังคับการ ขอบใจ ขอบใจมาก (พูดกับปลัดกรม) จักให้ไปเท่าที่กะ
 กันไว้เดิมก็พอแล้ว

ปลัดกรม ให้ไปเทียบวันหรือขอรับ

ผู้บังคับการ ก็ได้ จะไปไม่ต้องรับ

ปลัดกรม ผมจะไปส่งเกิน (ออกไปทางหลัง)

ผู้บังคับการ นายสวาย แกเป็นคนฉลาดกว่าพ่อ และยอมตอบปัญหาของ
 ฉันทตามปรารภนา เพราะฉะนั้นฉันยอมยกชีวิตให้แก่ (พูด
 กับร้อยตรี) พวกคนๆ นี้ไปปล่อยนอกแนวของเรา
 ก็ฉันได้

ผู้บังคับการ ถ้าหล่อนจะไปด้วยกับซัวร์กของหล่อน ฉันทก็อนุญาต
 พระภริมย์ ท่านผู้บังคับการ ผมเองนี้ไหนๆ ก็จะต้องตายอยู่แล้วผมขอ
 ความกรุณาอะไรสักนิดจะไต่หรือไม่

ผู้บังคับการ จะต้องการอะไร

พระภริมย์ อ้ายคนนั้นผมไต่ให้กำเนิดมัน มันเป็นลูกที่ผมรักใคร่ไว้ใจ
 อย่างเอก มันก็ยกสมนาคุณผมโดยเป็นซุกับเมียผมไต่
 ส่วนข้อนั้นผมก็ยกจะพอยกโทษมันไต่ เพราะเป็นความผิด
 ของผมที่ขานนแล้ว อยากจะสารแนมีเมียสาว จะให้เขา
 รักเขาใคร่อย่างไร แต่อ้ายคนนั้นมันมีความผิดอีกอย่าง
 หนึ่งซึ่งไม่มีข้อใดจะลดล้างไต่ ก็อมันไต่เอาชาติของมันแลก

กษัตริย์ของมัน มันรักตัวมันยิ่งกว่าบ้านเมือง มันไม่ควร
มีชีวิตอยู่อีกต่อไป ผมขออนุญาตฆ่ามันด้วยมือผมเองเถียว
นทเทียว

ผู้บังคับการ

ท่านพระ การที่ท่านโกรธครั้นฉันก็เห็นด้วย ฉันเห็นอาช
คนนั้นมันเลวกว่าหมา แต่ฉันจะยอมให้ท่านพระทำร้ายเขา
เช่นนั้นไม่ได้เพราะผิดกรรมนิยม ฉันก็คิดว่าหาไว้แล้วว่าจะ
ปล่อยเขา ฉันต้องปล่อย (พูดกับร้อยตรี) พาอำยกาก
มุนษยน์ไปกบอหนันด้วย ก็ให้มันไปให้พัน อย่าให้มันมา
อยู่ในหมู่เรา คนอปวิสัยอย่างนี้ไม่ต้องการเอาไว้ วิชาได้ไปนะ
ชอริบ (พานายสววยกับเนี้ยออกไปด้านหลัง)

ร้อยตรี

(ปลัดกรมกลับเข้ามา)

ผู้บังคับการ

ส่งกองไปแล้วหรือ

ปลัดกรม

ไปแล้ว

ผู้บังคับการ

เฮอ มีคนอีกคนหนึ่งท้ออ้างว่าไ้ทำประโยชน์อะไรให้แก่ฝ่าย
เราไม่ใช่หรือ

ปลัดกรม

คอยอยู่ข้างนอก ไปตามตัวมาหรือชอริบ (ผู้บังคับการ
พยักหน้า ปลัดกรมออกไปทางซ้ายแล้วพานายชุ่นเบ้งเข้า
มา นายชุ่นเบ้งในชุดนี้แต่งตัวนุ่ง กางเกงและใส่ เสื้อ อย่าง
ฝรั่ง ใส่เช็ดผูกผ้าผูกคอ อย่างแบบพวกจีนสมัยใหม่)

ผู้บังคับการ

(พูดกับนายชุ่นเบ้ง) แกอ้างว่าแกไ้ทำประโยชน์ให้แก่ฉัน
แกไ้ทำอะไร

- ชุ่นเบ้ง (แลดูพระภริมายแล้วจึงตอบ) ผมเห็นว่าควรจะเรียนแก่ท่าน
 ผู้บังคับการ โดยลำพัง
- ผู้บังคับการ พกไข่เถอะไม่เห็นไร ท่านพระนั้นแกจะเก็บเรื่องไปเล่าอีก
 ไม่ได้เลย เพราะแกจะคงตายอยู่แล้ว
- ชุ่นเบ้ง ก็ผู้หญิงสองคนนั้นเล่าชอรัย
- ผู้บังคับการ ช่างเขาเถอะ จะเล่าอะไรก็เล่าไป คนยังมีเวลาน้อยอยู่
- ชุ่นเบ้ง เมื่อพวกท่านยกข้ามทุ่งมานั้น นายหมู่เอกหลวงมณฑลราชบุรี
 ข้างผู้บังคับกองเสียบ่าได้ใช้ให้คนถือโยแจ่งเหตไปบอก
 กองทหาร แต่คนถือหนังสือนั้นพ้อออกไปพนเรือนแล้ว
 หน่อยเดียวก็ถูกยิงตาย
- ผู้บังคับการ ก็แล้วอย่างไร
- ชุ่นเบ้ง ผมเองเป็นผู้ยิง (ใคร ๆ ตะลึงกันครั้งหนึ่ง)
- พระภริมาย ย้ายคนเป็นผู้ร้ายยิงลูกฉัน ขอความยุติธรรม ต้องขอ
 ความยุติธรรม
- ผู้บังคับการ ท่านพระเงียบ ๆ หน่อย (พุดกับชุ่นเบ้ง) แกยิงเขาเพราะเหตุ
 ไร ประสงค์อะไร
- ชุ่นเบ้ง ก็สำหรับที่จะไม่ให้ใครกล้าไปอีก กองของท่านจะได้ไม่ต้อง
 ลำบากมาก
- ผู้บังคับการ ใครใช้ให้ยิง
- ชุ่นเบ้ง ไม่มีใครใช้ ผมคิดถึงพระเดชพระคุณท่าน ผมจึงทำเพื่อ
 นลของพระเดชพระคุณ

- ผู้บังคับการ ฉะนั้นมีบุญคุณอะไรแก่ใคร ฉะนั้นยังไม่รู้จักแก่สักที
- ชั้นเบ้ง ผมเป็นคนในบังคับท่าน
- ผู้บังคับการ อ้อ ลงทะเบียนที่ไหน
- ชั้นเบ้ง ที่ท่านกงสุลกรุงเทพฯ
- ผู้บังคับการ แก่เป็นไทยทำไมไปลงทะเบียนเป็นคนในบังคับรัฐบาลของฉิน
- ชั้นเบ้ง พ่อผมเป็นจีนในบังคับท่าน
- ผู้บังคับการ อ้อ แก่เป็นคนในบังคับรัฐบาลฉินแน่หรือ
- ชั้นเบ้ง แน่ซอร์บี ไม่มีข้อสงสัยเลย
- ผู้บังคับการ ถ้าอย่างนั้นก็ยิ่งดี เป็นการสะดวกแก่ฉิน (ตบมือ ร้อยตรีเข้ามา) เอาอายคนนั้นไปยิงเสีย
- ชั้นเบ้ง เอ๊ะ นี่ผมมีความผิดอย่างไร
- ผู้บังคับการ มึงเป็นคนร้ายฆ่าคนโดยเจตนาอย่างทารุณร้ายกาจ ไทย
- ผู้บังคับการ มึงไม่มีอย่างอื่นนอกจากต้องประหารชีวิต
- ชั้นเบ้ง ก็ยังไม่ได้โทษหรือพิจารณาในศาลจะลงโทษผมอย่างไร
- ผู้บังคับการ จะผิดอย่างไรได้ เพราะเวลานี้คุณเป็นกฎหมายอยู่เองแล้ว
- ผู้บังคับการ อำนาจคุณเต็มที ในที่นี้ไม่มีใครสู้สูงกว่าคุณ เข้าใจไหม
- ชั้นเบ้ง ผมต้องขอความยุติธรรม
- ผู้บังคับการ ก็มึงจะไปเรียกร้องความยุติธรรมอยู่แล้ว
- ชั้นเบ้ง อย่างน้อยควรฟ้องผมในศาลสนาม
- ผู้บังคับการ ทำไมจึงเห็นว่าสมควรจะไปขึ้นศาลสนาม

ขุนเบ้ง

เพราะตามกฎหมายนานาประเทศ ถ้าจะลงโทษเชลยศึกแม้
แต่เล็กน้อย ก็ต้องตั้งศาลสนามชำระ

ผู้บังคับการ

ใครบอกว่างเป็นเชลยศึก

ขุนเบ้ง

ก็ผมตกจับได้ในเวลาสงคราม จะไม่นับว่าเป็นเชลยศึกหรือ
ว่างเป็นเชลยศึกก็ได้อย่างไร ประการหนึ่งผมไม่ใช่คนไทย
อีกประการหนึ่งผมไม่ใช่ผู้ทำสงครามตามกฎหมายสงครามเพราะ
ผมไม่ใช่ผู้แต่งเครื่องทหารหรืออะไร ผมเป็นพลเรือนในบังคับ
รัฐบาลของท่าน

ผู้บังคับการ

ขุนเบ้ง

ก็ถ้าเช่นนั้นทำไมจะลงโทษผมอย่างพลรบหรือเชลยศึกความ
ผิดแล้ว

ผู้บังคับการ

ก็อย่างไร

ขุนเบ้ง

ก็สั่งให้เอาผมไปยิง ต้องแปลว่านายขอมรับว่าเป็นพลรบ
หรือเชลย ถ้าผมไม่ใช่พลรบหรือเชลยจะใช้วิธีลงโทษ
อย่างนั้นได้หรือ ถ้าเมื่อเห็นว่าผมมีโทษก็ควรจัดการให้ถูก
ตามระเบียบสำหรับพลเรือนที่ตองหาว่ามีโทษผิดศีล

ผู้บังคับการ

จริงของมึง กุฉิดไป

ขุนเบ้ง

(ท่าทางค่อยคักคัก) ขอนนก็ไม่มีศรัทธาเพราะนายเป็น
ทหารขอมไม่สู้ชำนาญในทางกฎหมายอยู่เอง

ผู้บังคับการ

กฎหมายก็พอสำหรับใช้ในเวลานี้แล้วกันเถอะ ที่สั่งให้
เอาผมไปยิงนั้นผิดไปจริง เพราะผมเป็นชายผู้รักอย่าง
ซื่อสัตย์เลวทรามที่สุดคนข้างหลัง ผมไม่ควรจะได้

รับเกียรติยศตายด้วยกระสุน ซึ่งเป็นความตายสำหรับคน
ที่มีความกล้าหาญ (พูดกับร้อยตรี) เขาอายคนนี้ไปแฉวน
คอเสีย

ขุนเบ้ง

(ลงคุกเข้า) พุทโธ่ นายขอรับ ผมขอโทษที ผมตั้งใจ
ก็จริง ๆ พุทโธ่ ๆ กรุณาหน่อยขอรับ

ผู้บังคับการ

(พูดเสียงแข็งกับร้อยตรี) ทำไมไม่เอามันไปจรรออะไรอีก
(ร้อยตรีลากเอาตัวนายขุนเบ้งไป ขุนเบ้งร้องขอโทษไปจน
สุดเสียง ผู้บังคับการถอดอกเฉยอยู่ คนอื่น ๆ ก็นั่งกันอยู่
หมด จนเจ็บบเสียงขุนเบ้งไปแล้ว ผู้บังคับการจึงหัน
ไปทางพระภิรมย์)

ผู้บังคับการ

ท่านพระ ท่านเห็นหรือไม่ ว่าฉันนี่จริงแท้เช่นชาติกักรจริง
แต่ฉันก็เป็นยุติธรรมเหมือนกัน ถึงคนที่อ้างว่าเป็นพวก
ฉันเองถ้าทำผิดแล้วฉันก็ต้องเอาโทษให้เป็นตัวอย่าง หา
ไม่คนอื่นจะกำเริบ ต่อๆ ไปใครจะฆ่ากันฟันกันโดยมีสาเหตุ
ส่วนตัว ก็ระพากันอ้างว่าทำสำหรับประโยชน์พวกฉัน จะ
ทำให้ฉันพลอยเสียชื่อด้วยว่าคบโจรให้ช่วยทำสงคราม

พระภิรมย์

ฉันแลเห็นแล้ว ว่านายเป็นยุติธรรมจริง การที่นายจะทำ
โทษฉัน ฉันก็แลเห็นเหมือนกันว่านายทำตามระเบียบ ฉัน
ไม่มีความโกรธเคืองนายเลย อย่าให้เป็นเวรเป็นกรรมกัน
ต่อไปเลย

ผู้บังคับการ ท่านพระ ถึงแม้ท่านพระกับฉันเป็นศัตรูกันก็จริง แต่ฉันก็รู้สึกได้ว่าท่านพระเป็นคนกล้าหาญ ใจคอดี น่าชม ฉันจึงมีความยินดีที่ท่านพระไม่โกรธฉัน การลงโทษท่านพระ ฉันตกลงใจว่าจะรอไว้ก่อน

พระภิรมย์ ฉันชอบใจนาย แต่ไหนๆ จะต้องตายก็ให้มันรู้แล้วรูดอกกันไปเสียจะดีกว่า จะมารอเรือดไว้อีกก็วันก็ไม่รู้

ผู้บังคับการ ท่านพระจะอยากตายก็เช่นใด แต่ฉันเชื่อว่าบុตรภรรยาของท่านพระคงจะไม่คัดค้านในการที่จะให้ท่านพระคงอยู่ต่อไปอีกเป็นแน่ ฉันจะต้องเอาตัวท่านพระคมไว้ก่อน ท่านพระต้องอยู่ในบ้านนั้นจนกว่าจะได้รับคำสั่งอย่างอื่น

พระภิรมย์ อนุญาตให้ฉันอยู่ในห้องฉันเองหรือ

ผู้บังคับการ อย่างนั้นสิ หรือจะอยู่ห้องไหนๆ ก็ตามมิใช่ อย่าออกนอกประตูเรือนนี้ไปก็แล้วกัน ท่านไปได้ (ค่านับพระภิรมย์และผู้หญิงทั้งสอง พระภิรมย์กับภรรยาและบុตรออกไปทางซ้าย ทหารที่คุมพระภิรมย์จะตามไป ผู้บังคับการเรียกไว้) เฮ้ย ช่างเถอะ ไม่ต้องคุมแกตอก คอยแต่ห้ามอย่าให้แกออกนอกเรือนนี้ก็พอแล้ว ไปได้ (ทหารออกไปทางด้านหลัง)

ปลัดกรม ท่านโคโลเนล คุณะอย่างไรๆ อยู่กระมังขอรับ เผื่อหน้าหายไปได้ล่ะก็—

ผู้บังคับการ ฮือๆ ก็จะทำอย่างไรได้ ออกเขาออกเรือนะท่านกับขี้ตีน มาคุยแผนทักทายกันดีกว่า (ไปที่โต๊ะวางแผนที่ข้างแผนทัก) ถ้าพวก

เวลายศระพานนไวไ้โศลกเกอบเทากบยคตมกขาคักทเ็ยว
 กอสงไปนนานแลวยังไมไ้โศว

ปลัดกรม ทางกไมไ้โศลกนกันระขอรับ ทองใหเวลาหนอย

ผู้บังคับการ ขาวครวทางกอพลไมมีมาหรือ

ปลัดกรม ยังไมเห็นมีใครมา (เสียงบ้นยงโกลๆ ปลัดกรมลุกไปดูที่
 หน้าต่าง)

ผู้บังคับการ เห็นอะไรหรือ

ปลัดกรม ไมเห็น

ผู้บังคับการ ขางทขาคกระมายวแนวยามเรากไ้เป็นไ้ (นายทหารทั้งสอง
 คนดุมเนที่ตอไป ผู้บังคับการข้แจและปลัดกรมพยักหน้า
 บ้าง หรือปลัดกรมข้แจแล้วผู้บังคับการพยักหน้าบ้าง ดู
 เข้าใจกันดี ปลัดกรมจดอะไรลงในสมุดพกเป็นครั้งคราว
 เสียงบ้นยงและโกลเข้ามา ร้อยตรี เข้ามาทางด้านหลัง
 นำใบแจ้งเหตุมาส่งให้ปลัดกรมแล้วกลับไป)

ปลัดกรม ผู้บังคับหมวกอ่านรายงานว ทหารขาคักยกมาตทาน
 มีกาลงมากจะใหยคอบุหรือใหถอย

ผู้บังคับการ สังกองหนนชนไป ถายคอบุไ้ใหยคอบุก่อน มีฉะน้กของ
 ที่สงไปทศพานจะถูกลอม ไปเคยวน

ปลัดกรม ขอรับ (ออกไปทางหลัง ผู้บังคับการจุดบุثرةแล้วนั่งตรอง
 เสียงบ้นยงโกลๆ เรือย อยู่สักครู่หนึ่ง ปลัดกรมจึงกลับ
 เข้ามา)

ปลัดกรม โยแจ้งเหตุมาอีกโยหนึ่ง บอกว่าทหารมีมาประมาณกอง
กรมหนึ่ง แต่มีเสื้อขี้สมทขมาด้วยอีกมากประมาณไม่ถูก
เพราะอยู่ในรถโดยมากพวกเราที่ส่งไปยี่สิบสะพานกำลังถอย
กลับมายอยู่แล้ว

ผู้บังคับการ ฮือ เราออกกระตะเนกำลังซำคักผกเสี่ยแล้วกระมัง

ปลัดกรม กำลังทหารกระเนง่าย พอมีเกณฑ์ที่กระตะเน แต่เสื้อขี้ส
มทขยาก เพราะหาอะไรเป็นหลักยาก(ร้อยตรีเข้ามาจากทางหลัง)

ร้อยตรี นายทหารนักบินมาคนหนึ่ง

ผู้บังคับการ เข้ามาในนี้ (ร้อยตรีออกไปแล้ว แล้วทหารนักบินเข้ามา
ทางหลัง นักบินนั้นแต่งตัวมีกางเกงขาสั้น สนับแข้ง เสื้อคุม
สองแถวปิดคอ คอเสื้อพับใหญ่ มีผ้าพันคอ สวมหมวกแก๊ป
มีปลัดหู)

ผู้บังคับการ มาจากกองพลเรือ

นักบิน ขอรีบ ผมไปสับข้าว ปีนข้ามลำน้ำไป เห็นซำคักกำลังยก
มาจากตะวันตกเฉียงใต้

ผู้บังคับการ กำลังเท่าไร

นักบิน ประมาณกองพลหนึ่ง แต่นั่นก็เขินแต่ที่เคินซำมทุ่ง ที่เคินใน
ป่าระมิดอกเท่าใดก็ประมาณไม่ถูก

ผู้บังคับการ ตรงมาทางนหรือ

นักบิน คุดงหน้ามาลำน้ำ น้ำกลั้วระโอบขัก

- ผู้บังคับการ นกบิน
จริง นากลัว้อยู่ นทานกบขี้นจะกลับไปกองพลละหรือ
ขอรบ จะไปเที่ยววัน
- ผู้บังคับการ
ก็เที่ยว ฝากรายงานนไปด้วย ปลัดกรมยื่นรายงานให้
ผู้บังคับการ ผู้บังคับการยื่นให้นกบิน) แล้วไปตรวจงาน
คิดว่าฉันจะถอยจากกันไปหาตังมนใหม่ เพื่อขอร้องกันการ
ที่ข้าศึกจะโอบยกไ้
- นกบิน
ขอรบ (ค่านับแล้วออกไปทางด้านหลัง)
- ผู้บังคับการ (พูดกับปลัดกรม) สั่งเตรียมเงิน
(ปลัดกรมออกไป ผู้บังคับการเก็บพับแผนที่และเก็บของ
ต่าง ๆ ลงย่าม แล้วแต่งตัวคือสวมรองเท้าและเครื่องสนาม
ในระหว่างนี้เสียงปืนใกล้เข้ามาทุกที ร้อยตรีเข้ามาจากทาง
ด้านหลัง)
- ร้อยตรี ปลัดกรมให้รายงาน ว่า ข้าศึกกำลังมาก รุกพวกเราเข้ามา
แนวค่านไม้ทันถอย แดกแล้วกำลังรบถอยมาแทบไม่เหมือน
กระบวน ข้าศึกตามติด ๆ มา
- ผู้บังคับการ
ฉันจะออกไปเที่ยววัน (ออกไปทางด้านหลัง)
(เสียงปืนยิ่งใกล้เข้ามาทุกที แล้วสักครู่หนึ่งมีเสียงประหนึ่ง
ว่าทางในเขตบ้านยิงโต้ตอบ อ้ายสีแง่มประตูดุข้างซ้ายมอง
เข้ามาในท้องแล้วหันไปพยักหน้าและไหว้ พระภิกษมย์เข้ามา
ทางซ้ายตรงไปที่หน้าต่า อ้ายสีก็ไปเยี่ยมดูด้วย)

พระภิรมย์ พวกเรามาแล้ว นันแน แหม มาแยะเที่ยวทงเสือบาทง
ทหาร แม่แยม แม่อุไร (แยมกับอุไรวิ่งออกมาจากทางซ้าย)
เสร์จเราแล้วเสร์จเรา พวกเรารุกใหญ่ ข้าศึกถอยตะพึด
กสิ กสิ (แยมไปดูหน้าต่างเดียวกับพระภิรมย์)

อุไร อ้ายสี่หลักไป ข้าจะค (อ้ายสี่หลักจากหน้าต่างแล้วไปดูทาง
เฉลี่ยง) แหม คุณพ่อกระบุงกันใหญ่ รับพวกเราไม่อยู่แล้ว

พระภิรมย์ ก็แน่ละสิ พวกเรามันใจเสือบาทงนันนะ

อุไร เตรียมประจัญบานแล้วกะ สวมคาบแล้ว

พระภิรมย์ อไรคแน่ หลวงมณีของหล่อนแข็งแรงใหญ่

อุไร ไม่ต้องบอกก็ฉิ้นคอกกะ ฉิ้นคอยู่แล้ว

แยม คณกะ นันพ่อเล็กไม่ใช่หรือ

พระภิรมย์ จริงหล่อน นันอย่างไรเขาปล่อยให้มันไปอยู่ในหมูนันค้วย
ลกเสือบเขาไม่ไต่ให้รบไม่ใช่หรือ

อุไร พ่อเล็กรบอาสาถือหนังสือไปทงทหารแล้วก็เห็นจะเลยคค
กลับมาทวยอย่างนเอง และลกเสือบอนๆ ก็มีออกหลาย
คน คเหมือนสำหรับรับใช้ณะกะ
(เลี้ยงเอข้างนอกอย่างประจัญบาน)

พระภิรมย์ (เต้นและโขกมือ) เอามัน เอามัน อย่างนั้นสิ เบ้คหมก
ททพวกเราทไหนไต่ แม่แยม อุไร จอกเรา เสร์จเราแล้ว
ควรวน

ร้อยเอก หลวงเรื่องฤทธิ์ราวี้ เข้ามาจากข้างหลัง มีนายสิบ
พลทหารตามเข้ามาบ้าง จุกประตูปอยู่บ้าง หลวงเรื่องฤทธิ์
แต่งเครื่องสนามพร้อม (ถือกระบี่)

หลวงเรื่องฤทธิ์ อ้อ คุณพระ พวกข้าศึกยิงเหลือในข้างใหม่ขอรับ.

พระภิรมย์ ไปหมดแล้ว เหลือที่ถูกอาวุธไปไม่ไหว ชนรัศมีพยาบาลอยู่
หลวงเรื่องฤทธิ์ เอาให้แน่คิดว่า (หันไปพูดกับนายสิบ) ไปช่วยกันสองสาม
คนคนไหนที่วิ่งหนี (นายสิบไปกับพลทหารอีกสองสามคน
หลวงเรื่องฤทธิ์ เก็บดาบลงฝักแล้วพูดต่อ) ผมยินดีที่พวกผม
มาได้เร็วเช่นนั้น

พระภิรมย์ รุ่งคุณหลวง ถ้ามีฉนวนกั้นจะคุ้มที่

หลวงเรื่องฤทธิ์ นายสวีสัตยบุตรคุณพระเองไปตามพวกทหาร เขาเป็นเด็กที่
กล้าจริง ๆ คุณพระควรจะปลื้มมาก กล้ากว่าผู้ใหญ่บางคน
ผมเห็นควรไต่บาเห็นใจให้เป็นตัวอย่างแท้ ๆ ที่เดียว (จับมือ
กับพระภิรมย์) ผมต้องไปฟังคำสั่งต่อไป (ออกไปทางหลัง)

พระภิรมย์ แม่แย้ม ฉันต้องขอโทษหล่อน ลกรักของหล่อนจะเป็นผู้
ตำรววงศ์สกุลของเราไต่ต่อไป ฉันคาบหน้าเต็กผึกไปแท้ ๆ
ส่วนอายเนรคุณอายเทรจฉานที่ฉันหลงรักมานั้น ฉันไม่รู้อะไร
ถามนออย่างไรรุ่งจะพอ

แย้ม ก็จะทำมันทำไม เปลืองปากเปล่า ๆ

พระภิรมย์ รุ่งของหล่อน นี่กลัวว่ามันคุนยไปไม่มีเนื้อมิตัวเสียแล้ว
คิดว่า (นายกองตรีพระยาวิสูตรสงคราม เข้ามาทางด้านหลัง)

พร้อมด้วยหลวงมณีราชบุรุษ หลวงมธุรมมธรราทรรกับ
สวัสดิ์ ทุกคนลู่ออมเมมไปหมด พระยาวิสูตรตรงไป
จับมือกับพระภริมย์ สวัสดิ์ไปตามารดา)

พระยาวิสูตร คุณพระ ผมยินดีมากทักพวกผมมาทัน ก่อนที่คุณพระเป็น
อินทราย

พระภริมย์ ขอรับ ผมยินดี เชิญได้เท่านั้น ไต่เท้าคงเห็นอยเห็นแน่
เมื่อไรไปจัดการหาน้ำทำมาเลี้ยงหน่อยดี คุณแม่หล่น
ม้วนลูกชายเสียแล้ว

แย้ม เขาเถอะละ ก็ฉันจะไปช่วยแม่อะไร (ผู้หญิงทั้งสองพากันไป
กับสวัสดิ์ทางซ้าย)

พระภริมย์ เชิญนั่งสิขอรับ คุณหลวง เชิญนั่ง
(ต่างคนต่างนั่ง ในระหว่างที่พูดกันต่อไปนี้ อูโรกับสวัสดิ์นำ
ของมาเลี้ยงคือน้ำร้อนน้ำเย็นหมากบุหรื เป็นต้น)

พระยาวิสูตร คุณพระ ผมได้ทราบเรื่องตลอดแล้ว นายหมื่นตรีเทพทฤก
ข้าศึกจับไว้แล้วแต่ไม่ทันพาไป ไต่แล้วได้ผมฟัง ผมรักน้ำใจ
คุณพระจริง ๆ เพราะฉะนั้นผมจึงยินดีที่มากทัน ก่อนที่คุณพระ
เป็นอินทราย

พระภริมย์ ความประพฤติของผมเองผมไม่เห็นอัศจรรย์อันใด ถ้าไม่ทำ
เช่นนั้นกระยำเต็มที

พระยาวิสูตร คุณพระถ่อมตัวเกินไป

- หลวงมณี นำเสียดายที่^๑คุณไม่^๒ไต่^๓เป็น^๔เสื่อ^๕บ้า เพราะ^๖ใจ^๗เป็น^๘เสื่อ^๙บ้า^{๑๐}แท้ๆ
- หลวงมณู ถ้า^๑เป็น^๒เสื่อ^๓บ้า^๔แล้ว^๕ก็^๖จะ^๗ไม่^๘คอง^๙รับ^{๑๐}ความ^{๑๑}เคียด^{๑๒}ครอน^{๑๓}เช่น^{๑๔}ที่^{๑๕}เป็น^{๑๖}มา^{๑๗}
แล้ว^{๑๘} ข้า^{๑๙}ก็^{๒๐}คง^{๒๑}ไม่^{๒๒}ปรบ^{๒๓}โทษ^{๒๔}ได้^{๒๕} คุณ^{๒๖}พระ^{๒๗}ก็^{๒๘}จะ^{๒๙}ได้^{๓๐}ช่วย^{๓๑}ขี้^{๓๒}งัน^{๓๓}
บ้าน^{๓๔}เมือง^{๓๕}ไต่^{๓๖}สมี^{๓๗}ใจ
- พระภิรมย์ ก็^๑ผม^๒จะ^๓สมี^๔คร^๕เคียว^๖น^๗ไม่^๘ไต่^๙หรือ^{๑๐} หรือ^{๑๑}เกิน^{๑๒}เวลา^{๑๓}เสีย^{๑๔}แล้ว
- พระยาวิสูตร ไม่^๑เกิน^๒เวลา^๓เลย ถ้า^๔จะ^๕สมี^๖คร^๗ก็^๘ได้
- พระภิรมย์ ถ้า^๑เช่น^๒นั้น^๓คุณ^๔หลวง^๕มณู^๖ไป^๗ร^๘คน^๙นำ^{๑๐}ผม^{๑๑}หน่อ^{๑๒}ย^{๑๓}ไต่^{๑๔}หรือ^{๑๕}ไม่
- หลวงมณี ยิน^๑คือ^๒อย่าง^๓ยั้ง
- หลวงมณู ผม^๑รับ^๒ของ^๓เอง
- พระยาวิสูตร ถ้า^๑เช่น^๒นั้น^๓เรียก^๔นาย^๕มา^๖อีก^๗สัก^๘สอง^๙คน^{๑๐}พอ^{๑๑}ให้^{๑๒}เป็น^{๑๓}ด^{๑๔}ง^{๑๕}ค^{๑๖}่^{๑๗}ข^{๑๘}ระ^{๑๙}ช^{๒๐}ม^{๒๑}
(หลวงมณูออกไปเรียกนายอินกับนายเทพเข้ามา)
- พระยาวิสูตร พระ^๑ภิ^๒ร^๓ม^๔ย์^๕ว^๖ร^๗า^๘ก^๙ร^{๑๐}ขอ^{๑๑}ส^{๑๒}ม^{๑๓}ิ^{๑๔}คร^{๑๕}เข้า^{๑๖}ค^{๑๗}ณะ^{๑๘}เสื่อ^{๑๙}บ้า นาย^{๒๐}ห^{๒๑}ม^{๒๒}ู่^{๒๓}เ^{๒๔}ก^{๒๕}หล^{๒๖}วง^{๒๗}
ม^{๒๘}ณ^{๒๙}ี^{๓๐}ร^{๓๑}า^{๓๒}ษ^{๓๓}ฏ^{๓๔}ร^{๓๕}ำ^{๓๖}ร^{๓๗}ุง^{๓๘}นำ นาย^{๓๙}ห^{๔๐}ม^{๔๑}ู่^{๔๒}เ^{๔๓}ก^{๔๔}หล^{๔๕}วง^{๔๖}ม^{๔๗}น^{๔๘}อ^{๔๙}ร^{๕๐}ร^{๕๑}ม^{๕๒}อ^{๕๓}ร^{๕๔}า^{๕๕}ท^{๕๖}ร^{๕๗}ร^{๕๘}ี^{๕๙}บ^{๖๐}ร^{๖๑}ง^{๖๒}
ไต่^{๖๓}ร^{๖๔}จะ^{๖๕}ค^{๖๖}ัด^{๖๗}ค^{๖๘}ำ^{๖๙}น^{๗๐}ยั้ง^{๗๑}หรือ^{๗๒}ไม่^{๗๓} (นึ่ง^{๗๔}ก^{๗๕}ัน^{๗๖}คร^{๗๗}ู่^{๗๘}หนึ่ง) ถ้า^{๗๙}เช่น^{๘๐}นั้น^{๘๑}ต^{๘๒}ก^{๘๓}ล^{๘๔}ง^{๘๕}
เป็น^{๘๖}ย^{๘๗}อม^{๘๘}ร^{๘๙}ับ^{๙๐}เข้า^{๙๑}ค^{๙๒}ณะ^{๙๓}ข^{๙๔}อง^{๙๕}เร^{๙๖}า^{๙๗}หรือ^{๙๘} (อ^{๙๙}ีก^{๑๐๐}ส^{๑๐๑}ัก^{๑๐๒}ค^{๑๐๓}น^{๑๐๔}ด^{๑๐๕}อ^{๑๐๖}บ^{๑๐๗}พ^{๑๐๘}ร^{๑๐๙}อ^{๑๑๐}ม^{๑๑๑}ก^{๑๑๒}ัน^{๑๑๓}ว^{๑๑๔}
ย^{๑๑๕}อม) ถ้า^{๑๑๖}เช่น^{๑๑๗}นั้น^{๑๑๘}เป็น^{๑๑๙}อัน^{๑๒๐}ต^{๑๒๑}ก^{๑๒๒}ล^{๑๒๓}ง พระ^{๑๒๔}ภิ^{๑๒๕}ร^{๑๒๖}ม^{๑๒๗}ย์^{๑๒๘}ว^{๑๒๙}ร^{๑๓๐}า^{๑๓๑}ก^{๑๓๒}ร ค^{๑๓๓}ณะ^{๑๓๔}
เสื่อ^{๑๓๕}บ้า^{๑๓๖}ย^{๑๓๗}อม^{๑๓๘}ร^{๑๓๙}ับ^{๑๔๐}ท่าน^{๑๔๑}เป็น^{๑๔๒}ส^{๑๔๓}มา^{๑๔๔}ซ^{๑๔๕}ิก^{๑๔๖}ผู้^{๑๔๗}หนึ่ง^{๑๔๘}แล้ว (ต^{๑๔๙}่าง^{๑๕๐}ค^{๑๕๑}น^{๑๕๒}ต^{๑๕๓}่าง^{๑๕๔}ไป^{๑๕๕}
จับ^{๑๕๖}ม^{๑๕๗}ือ^{๑๕๘}พระ^{๑๕๙}ภิ^{๑๖๐}ร^{๑๖๑}ม^{๑๖๒}ย์) เร^{๑๖๓}อง^{๑๖๔}เ^{๑๖๕}ค^{๑๖๖}ร^{๑๖๗}อง^{๑๖๘}แ^{๑๖๙}ต^{๑๗๐}่ง^{๑๗๑}ตัว^{๑๗๒}จะ^{๑๗๓}ทำ^{๑๗๔}อย่าง^{๑๗๕}ไร
- พระภิรมย์ ผม^๑เ^๒ร^๓ย^๔ม^๕ไว้^๖แล้ว
- พระยาวิสูตร เอ^๑ะ ย^๒่าง^๓ไร^๔ก^๕ัน

พระภิกษุมย์ พอดีบังคิยการคัทร เขาชำระผมแล้ว ผมก็ออกไปที่ห้อง
พยาบาลขอขมเครืองแต่งตัวจากเตียงมา คนหนึ่งทถกอาวฐ
แล้วตั้งแม่แย้มมาให้ทำใจเขาใหม่สำหรับหนึ่ง

พระยาวิสุตร ขอขมทำไม

พระภิกษุมย์ ผมคมีอะไรสังหรณ์ในใจว่าจะไม่คงตาย สังเกตคชัคค
เขาก็จะให้โอกาสให้ผมหลตพันไป ผมเตรียมไว้ว่าถ้าได้
พันตายไปแล้วจะแต่งเตียงมาเข้าไปสมัคคคกองเตียงมา โดย
ความหวังว่าเขาคงรับ

พระยาวิสุตร ถ้าเช่นนั้นคคคแล้ว คุณพระไปแต่งตัวสิจะคคเข้าประจำคอง
(พระภิกษุมย์รับไปทางซ้าย นายอินกับนายเทพก็กลับออกไป
ทางหลัง)

อย่างไร คุณหลวมนน

หลวงมนน ชอบกลมากขอรับ จนเกิดเหตุใหญ่แล้วแคงใจใคร่สึกตัวว่า
แท้จริง ใจแคงเป็นนกรบนนเอง แต่ก่อนนแคงเป็นคนเห็น
แคงตัวมาก ทงเป็นคนหวตคคควย

หลวงมณี่ ผมเข้าใจว่าแคงเสียเพราะช่นแข็ง

หลวงมนน จริง อ้ายคนนนเป็นฝรายที่เขาสังคคุณพระภิกษุมย์

พระยาวิสุตร เราควรจะขอใจผู้บังคิยการทหารชัคค ที่จับมนแวงนคค
เสีย

หลวงมนน ขอรับ สาแก่ใจ มันยุ่งมาก ผมไม่ไว้ใจมานานแล้ว

หลวงมณี

คนชนิดนั้นไวใจากอยู่หน่อย มันพลิกแปลงเปลี่ยนชีวิต
 ของมันได้ง่ายนัก เข้าพวกไทยเป็นไทย เข้าพวกฝ่ายโน้น
 ก็เข้าไปอีกอย่างหนึ่งก็เที่ยว ถ้าเมื่อจะเป็นอะไรก็เป็นเสีย
 อย่างหนึ่งคือยงชว เมื่ออยากจะเป็นเจ๊กก็เข้าไป นี่ไม่แน
 ว่าเป็นอะไร เป็นค่างคาวอย่างไรอยู่ คบยาก

พระยาวิสูตร

ฉันเสียใจเรื่องนายสววยจริง ๆ

หลวงมณู

เด็กคนนั้นมันชวมานานแล้ว ผมเตือนพระภริมย์มาหลายหน
 แล้ว แก่ไม่เชื่อผมเอง

หลวงมณี

ผมหวังใจว่าคงจะเลยมกหัวมกหลายคนไปก็เที่ยว

(หลวงเรื่องฤทธิเข้ามาจากทางหลัง ตรงไปที่พระยาวิสูตร)

หลวงเรื่องฤทธิผู้บัญชาการกรมทหารราชที่ ๓๘ ให้มาเรียน ว่าให้ไต่เท้า
 จักเสือบ้าเป็นนกงของชิตดาที่ พระหว่างบ้านควัดถึงบ้านปากบึง
 และให้จัดการลาศตระเวนสืบข่าว ข้าศึกต่อไปให้รู้ว่าถอยไป
 ตั้งอยู่แห่งใด กรมทหารราชที่ ๓๘ จะไปสมทบกองพล
 แล้วจะส่งคำสั่งเขียนมาที่หลัง

พระยาวิสูตร

ก็แล้ว ฉันจะจัดการตามคำสั่ง (หลวงเรื่องฤทธิคำนับแล้ว
 ออกไป) ต้องนอนกลางแจ้งกันอีกละ (ต่างคนต่างลุกขึ้น
 เตรียมตัว)

(พระภริมย์แต่งเสือบ้า เข้ามาทางซ้าย แม่แยมแม่ไรร กับ
 นายสวัสดิ์ก็ติดตามเข้ามา)

สวัสดิ์ อย่าลืมนะขอรับ สันตึกัน ปลายเท้าผายจากกันประมาณ
 ๔๕ องศา
 พระภริมย์ เออนะ ข้าจำได้แล้ว (ทำวิทยาทัดถักค้ำกับพระยาวิสูตร)
 พระยาวิสูตร พอที่ที่เดียว กองกำลังจะยกไปอยู่เคียววัน
 พระภริมย์ ไปรบอีกหรือขอรับ
 พระยาวิสูตร เปล่า ไปวางค้ำ ถ้าคุณแยมช่วยอุกหนุนส่งเสบียงข้าง
 จะชอบใจมาก
 แยม ได้สิเจ้าคะ จะไปส่งที่ไหน
 พระยาวิสูตร แล้วผมจะให้คนมาบอก ผมเองก็ยังไม่แน่จะต้องไปตรวจ
 ท้องที่
 แยม ก็ฉันจะรีบไปเตรียมข้าวของไว้ (ออกไปทางซ้าย)
 พระยาวิสูตร คุณหลวงมนุ ผมมอบพระภริมย์ไว้กับคุณนะ
 หลวงมนุ ขอรับ คุณพระไปกับผม (พาพระภริมย์ออกไปทางหลัง)
 สวัสดิ์ ได้เท่าขอรับ ผมขอไปเป็นคนรับใช้ได้เท่าอีกได้ไหมขอรับ
 พระยาวิสูตร ได้สิพ่อสวัสดิ์ ฉันยินดี เพราะแก่คล้องกว่าผู้ใหญ่หลายคน
 อุไร ก็ฉันออกอุณาพ่อสวัสดิ์ เสียใจที่เป็นผู้หญิง
 พระยาวิสูตร เวลาคึกสงครามผู้ชายกับผู้หญิงก็ต้องแสดงความรักกันคน
 ละอย่าง ผู้ชายกล้าไปรบไปตาย ผู้หญิงกล้าไม่ทำให้เป็นที่
 ลำบากแก่ผิวหรือผู้รักใคร่ ทำให้ผู้รักมีแก่ใจไปรบ(ค้ำกับ)
 สวัสดิ์ไปด้วยกันเถอะ (ออกไปทางหลังกับสวัสดิ์)

หลวงมณี

แม่อุไร (จับมืออุไร) พัสลาที ถ้าเคราะห์ดีก็คงไต่กลับมาก
เห็นหน้ากันอีก ถ้าเคราะห์ร้ายก็แล้วแต่ นั้นแหละหล่อน
ก็เป็นเชื้อชาติไทย ฉะนั้นไม่ต้องวิตกในส่วนหล่อน ลาทิ ขอให้
อยู่สบาย (กอดกันนั่งอยู่ครู่หนึ่งแล้วหลวงมณีออกทางหลัง)

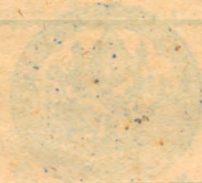
อุไร

(อุไรไปยืนดูที่หน้าต่าง พิงกรอบหน้าต่าง เสียงคำสั่ง
ข้างนอกเตรียมเดิน แล้วอีกครู่หนึ่งมีบอกหน้าเดิน ทันใดนั้น
ได้ยินเสียง เสือบ้าร้องรำเริงรำเท่า บทอย่างที่ใช้ แสดงตำนาน
คือ “อันพวกเราชนกันสวามิภักดิ์ จงรักร่วมชาติศาสนา
ยอมตายไม่เสียดายชีวา เพื่อรักษาอิสระคณะไทย สมาน
สามัคคีให้ได้อยู่ จะสู้ศึกศัตรูทั้งทำลายได้ ควรจะทะนงจงใจ
เป็นไทยจนสิ้นดินฟ้า” คนตรีบรรเลงสรรเสริญเสือบ้า)

ปิดม่าน



พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ไตรสาร
นายสังข์ กาญจนพงศ์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา



Faint, illegible text or markings at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.



สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาพิชัยญาติ